

ALBINA PINDULUI

LITERE, ȘTIINTE ȘI ARTE.

REDACTOR RĂSPUNDETOR: GRIGORIE HARALAMB GRANDEA

22 OCT 2019

S U M A R

GENESA POLSII de *Gr. H. Granda*.
ȘCOALA ROMANTICĂ sub restaurația franceză de *Alb d'Otreppe de Bouvette*.

GRAMATICA COMPARATĂ A LIMBILOR CLASICE, conținând teoria elementară a formației cuvintelor în sanscrită, celtică și latină, cu referințe la limbile germanice, de *Frideric Baudry*.

TRAIANIDA, epopee națională (fragmente din Cântul I) de *Dim. Bolintineanu*.

COLUMBA, poezie anacreontică de *Gr. H. Granda*.

AȘI DORI..., poezie de *Gr. H. Granda*.

UN TOAST PENTRU UNIRE LA 1848 de *Const. Negri*.

ALECU RUSO, studiu biografic de *V. Alexandri*.
DECERBAL ȘI ȘTEFAN CEL MARE, studiu istoric de *Alecu Ruso*.

REVEDEREA, poezie de *Gr. H. Granda*.

NOA MUSĂ, poezie de *Ulund*.

MĂRGĂRITARE, poezie de *Ruckert*.

EDUCAȚIA POPORULUI de *Ed. Laboulaye*.

ÎNĂLȚIMEI SELE IMPERIALE PRINCEPULUI NAPOLEON, poezie de *Gr. H. Granda*.

EMER, poemă orientală de *Gr. H. Granda*.

MORȚA ȘI DANȘURILE de *Alphonse Le Roy*.

MENȚA LA LIEGIU de *Gr. H. Granda*.

Domni cari primesc această gazetă și nu consimt a se abona sunt rugați a întorcel numerile : căci altminterea îi considerăm ca abonați.

ALBINA PINDULUI

LITERE, ŞCIINŢE ŞI ARTE.

Redactor : GRIGORIE HARALAMB GRANDEA.

Ese la 1 şi 15 în fie-care lună. — Abonamentul pe un an 20 lei noi pentru capitală, 22 lei noi pentru judeţe. — Pentru administraţie şi redacţie să se adreseze în Bucuresci, strada Pompierilor, No. 5. — Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Articuli cari nu sunt ai redactorului, se vor publica când vor fi aprobaţi de comitetul acestei gazete.

GENESA POESIEI

Atâţia au scris asupra poesiei! Ceea ce ne propunem aci, nu este a urma pe acestia în speculaţiile şi sentinţele lor, mai mult sau mai puţin juste, mai mult sau mai puţin fericite; ci, scuturaţi de ori-ce înclinare către ver unele din scolele cari 'şi disput imperiul inteligenţei, conduşi numai de acel princip cugetător al spiritului nostru şi care 'şi dă vetul său afirmativ ori unde crede că află adevărul, vom încerca să ne dăm opinia, fără să ne îngrijim de opinia cititorilor, asupra tesei : care este origina şi genesa poesiei ?

Cu cât opiniile despre origina poesiei sunt nenumerate şi opuse, cu atât sunt absurde.

Uni, entusişti de fericita influinţa a cristianismului, au şiis că origina adevăratei poesii, poesia care este aptă a regenera spre bine omenirea să o căutăm în cuvintele lui Christ. Idee absurdă pe care nu o amintăm aci de cât numai pentru respectul ce datorim lui Chateaubriand. Acastă idee el o exprimă în corespondinţa lui. Pöte că nici el nu 'i ar fi acordat mai multă valöre de cât atâta cât trebuie să acordăm acelor idei vage cari se grămădesc în capul nostru când spiritul este oboisit de o lucrare favorită şi când raţia dormitează.

Mai mulţi dintre scriitori catolici cei mai fervenţi, cari găsesc bune ori-ce arme contra materialismului, nu s'au temut a învoaca autoritatea lui Chateaubriand. Acestia în aprindea imaginaţiei când scria *Geniul Cristianismului*, comunicându'şi simţimintele către unul din amici sei, într'unul din acele abandonuri pardonabile ale penei, a putut să emită o idee atât de absurdă. Nu'l acuzăm pe el ci pe acei cari 'i au publicat corespondinţa fără cel mai mic scrupul.

Alţi entusişti pînă la esces de clasici eleni şi latini, 'şi au limitat speculaţiile în sfera literaturii elene şi latine.

Alţi, cu Erodöt în mână, au întrebat giganticele nrme ale civilizaţiei Egiptene. Alţi 'şi au preumblat fantasia vagabondă în totă Asia mică. Herder, în admirabilul său studiu asupra Poesiei ebraice, s'a mulţumit a ne da să înţelegem că origina poesiei elene şi romane trebuie să o căutăm în eoul geniului poetic al Palestinei. Dacă căletori Greci n'ar fi întilnit la termi Eufratului, sub sălciele plingătoare, pe Ebrei espatriaţi, prin accentele unei limbi armonicoase cântând : dorul patriei, durerile cumplite ale sclaviei şi credinţa consolătoare în misericordia adevăratului Dumnezeu al Sionului; dacă accentele sublime ale poetului profet şi rege David nu ar fi răpit auzul Fenicianilor, multe din harpele Greciei şi Italiei ar fi fost încă mute.

Când însă Jones şi Colebrooke făcu să stre-lucască, în vederea Europei încântate, tesaurul poetic al literaturii Sanscrite, critici zeloşi de a găsi origina poesiei, începură a exploata scrip-tele, legendele şi tradiţiile locuitorilor de la Gang. N'au aflat origina poesiei, au aflat însă maternitatea limbei sanscrite asupra limbelor europene. S'a înîmplat acestor critici şi istorici ceea ce se întimplă la mulţi când nu au definiţia exactă a lucrului ce caut, aceea d'a da peste alt-ceva de ceea ce caut.

În adevăr, pedanţii Europei ardă să afle origina poesiei adevărate (cum dic ei) când ei nu avău încă o definiţie precisă a poesiei. Pentru că noa critică, ai cărei cap'i îi admirăm, fără să aprobăm însă teadnţele lor cari concern morala (Taine, Renan, Saint Beuve, Philarethe Chasles, etc.) ne au aretat în totă golicinua aberaţiile critice vechi, ne vom da şi noi opinia despre origina poesiei.

Dar ca să nu ne retăcim, vom căuta a ne da o idee mai precisă despre natura poesiei, cu alte cuvinte, vom căuta să punem mâna pe definiţia poesiei. Fără această definiţie, care ne va fi

punctul de plecare, nu vom face de cât să batem câmpi.

Ce este poesia ?

Nu este facil a răspunde la această întrebare. — Este cu neputință a defini poesia prin natura ei intimă. Cel puțin trudele atâtor genii mari n'au isbit a da o definiție care să împace pe toți. Pentru a ne face o idee despre ceea ce este poesia trebuie să invocăm efectele ei.

Unii, ȳice Blair, au crezut că poesia consistă numai în ficție și s'au reținat pe autoritatea lui Platon și Aristot. Dacă am admite o asemenea idee, am limita foarte stricte sfera poeziei; căci, cu toate ca ficția joacă un mare rol în compozițiile poetice, ea însă nu intră nici de cum într'un mare număr de sugete, de exemplu, în acele descripții de obiecte al căror model îl aflăm în natură, în expresia simțimentelor din inima noastră. Alți pretind că caracterul distinctiv al poeziei este imitația; dar această idee este foarte vagă, căci mai sunt pe lângă poesia și alte arte imitative, și proza cea mai umilă, poate asemenea să zugrăvească cu fidelitate moravurile și caracterile tot așa ca și cea mai brillantă poezie.

Lord Byron într'una din poemele lui, *Profesia lui Dante*, ȳice : *poesia este creația, printr'un esces de simfibilitate, în bine sau în rău*. Autorul poemelor *Don Juan*, *Beppo*, *Manfred*, și alți doi poeți cari țin de școala lui precum Alfred de Musset și Henri Heine cari ne-au dat operele : *Rola*, *Don Pucier*, *Numina*, *Confesia unui copil al secolului*, *Ata Trol*, *Intermezzo*, *Dei în esil*, nu putem să o definim decât altminterea. Operele lor sunt consecințe cu definiția Bironiaună. Dar o asemenea definiție nu se poate aplica la poesia din David, Isaia, Eremia, Ramațana, Mahabarata, Zend-Avesta, din unele rapsodii ale lui Omer, din Oasian, Edda, Niebelungen, Dante, Petrarca, Clopștok și Schiller.

O definiție care s'ar putea aplica la totă sfera poeziei și pe care o stărcem din analizele lui Blair ar fi aceasta : *Poesia este limbajul pasiunii și al imaginației pe scopul de a mișca și a place și prin aceste două efecte a instrui și a corige*. Ecă dupe noi definiția adeveratei poezii.

Acum când avem punctul de plecare, să ȳicem câte-vă cuvinte despre genesa poeziei, nădică despre formația diverselor genuri de opere poetice. Mai înainte însă vom aminti că, voină să căutăm origina poeziei ne adăncim atăta în trecut în cât trebuie să o căutăm, nu în origina popoarelor, ci în origina omului chiar. Genesa acestui foc ceresc, genesa poeziei va învedera mai bine acest adevăr.

Să ne întărcem la omeni de la început. Când

tabloul mundului estern le-a isbit vederea, sufletul lor a început să admire; admirația i a făcut să cante. Acest cântec nu a putut da naștere altui gen de poezie de cât genului *iric*, Odei. Oda este impetușă expresie poetică a estasului, a iubirei a entusiasmului, a mirărei, a bucuriei.

Cercetați anticile monumente poetice ale popoarelor și veți afla că sunt ode.

A venit o ȳi când sufletul acestor omeni primitivi s'a întors de la spec acului măreț al naturii care i făcea să admire, să cante cu entusiasm, către lucrurile intime ale vieții lor agricole sau pastorale. Un șir de fapte a făcut să vibreze în sufletul lor simțimentele de plăcere și amor. Turmele, mii, pascerea și adăparea, jocurile, amorurile, verdăta câmpiilor și a pădurilor, cântarea paserilor, ploile cari întiniră natura, fertilitatea pământului i a făcut să i cante viața lor fericită, să o numescă epoca de aur. Aceste cântece au dat naștere poeziei *pastorale*. Teocrit avea înainte fericirea păstorilor Sicilianii când scotea din fluerele câmpenești accente cari tot-d'a-una vor în cânta sufletele delicate și pure.

Dar viața omului nu este numai fericire. Apolon nu locește mereu între păstori și Proserpina nu tot anul se află lângă mama ei Cerra. Într-o ȳi Apolon se aventă către Olimp, Proserpina coboră în sombrul imperiū al lui Platon. Lipsa lor intristă natura și durerile năvălesc asupra bieților muritori. Vânturile ernei scotur frunza pădurilor, oflesc ierba câmpilor și turmele flăminte caut în deșert nutrimentul lor; cântecele paserilor sunt triste, cerul este întunecat, ȳei surdi la chemarea celor muritori și mărtea cumplită coseșce multe din fințele dragi ale acestora. Ca cum nu ar fi ajuns mânia sôrței asupra lor, se ridic și semeni lor pentru a le cresce durerile. Se ridic în număr mare uni asupra altora, iși ard holdele, iși sfarăm colibele, iși ucig turmele, se ucid între dênși, se smulg din văile unde au veșut lumina și merg, departe de mormintele strebunilor, departe de fumul căminelor lor, pe țermuri străine ca să gemă în dureri. Cel d'ântăi omeni cari, suferind aceste lovirii ale sôrței și semenilor lor, au cântat ca Eremia asupra Erusalimului redus în cenușă, ca Errei espatriatși sub sălciiile Eufratului, ca păstorul pe mormentul amantei seale, fiți siguri că ei sunt cari au inventat elegia.

Când poporul în ȳilele lui de repaș iși a întors cugetarea către faptele mari ale strebunilor și a început să le admire, să se aprindă de dorința de a le imita și să cante aceste aventuri mărețe către glorie și cucerire, aceste cân-

tece au născut *epopea*. Epoca lui Omer arătă tot adevărul acestei idei.

A venit o zi însă când sufletul poporului, săturat de narațiile faptelor glorioase ale strebunilor, nu se mai aprindea, fantasia lui rămânea rece, și, atunci, a căutat un alt mijloc mult mai eficace pentru a 'și nutri simțimentul de mărire și eroism. Mijlocul care 'l aș aflat a dat naștere poesiei dramatice. Precum copiii iubesc a imita în jocurile lor faptele celor mari, așa și poporele au voit să se desfete vedând sub ochi lor desfășurându-se faptele eroice și glorioase ale strebunilor lor. Teatrul Chinezilor, Indianilor, și jocurile teatrele din America selbatică, Australia și Africa probează mai mult de cât ori cât că drama se nasce când poporul se satură de *epopee* sau de narația epică.

Dar nu tot poporul se încăută, adoră, se luptă pentru bine, formos și adevăr. Vine o zi când mai mulți dintr'un popor se abat de la calea strebunilor lor. Poporul care ține la tradițiile lui, lovesce cu risul în acești abătuți. Risul acesta nasce *Satira* și *drama satirică* (*Comedia*).

Dar nu tot-d'a-una pôte poporul să ridă de cei abătuți, căci mai de multe ori se întimplă că acești abătuți au puterea în mână și lovesc cumplit pe acei cari cutează să le atace faptele lor. Dar pentru că vocea virtuții nu pôte să amuțescă nici sub cele mai cumplite torturi ale despotismului, atunci acei, prin gura cărora vorbesce virtutea, ascund adevărul sub alegorie și ast-fel se nasce fabula sau *apologul*. Esop, Fedru și Lafonten prin fablele lor au lovit viciul și reul cu mai multă țarie de cât Aristofan, Lucian, Juvenal, Boileau cu satirile lor.

Iecă evoluția cu care s'a produs genesa poesiei. Mai mult sau mai puțin aceste genuri ale poesiei marcează epoca unei nații; escepțiile de la această regulă se nasc din circumstanțele în cari viețuesc poeții.

Așa dar, ca să resumăm, genesa poesiei este acesta :

Omul înaintea mîndului estern și intern ca spectator în mirare : *Oda*.

Plăcerile vieței pastorale și agricole : *idilul*, *eglogul* sau *pastoralul*.

Durerile vieței : *Elegia*.

Omul cugetând asupra trecutului glorios, admiră, dorește a 'l imita ; cantecele cari esprim aceste simțimente : *Epopea*.

Când se satură de *Epopee*, căci de la un timp în colo fantasia lui rămâne rece, atunci : *Drama*.

Pervertirea semenilor sei și scepticismul sei : *Satira* și *comedia*.

Persecuția adevărului : *Fabula*.

Gr. H. Granda.

SCOLA ROMANTICĂ

SUB RESTAURAȚIA FRANCEZĂ

În primăvara anului 1814. Ludovic XVIII, după un lung esil, se reacheșă pe rechiul tron al strebunilor sei.

El se lingusea că a închis era revoluțiilor. Vană iluzie ! desmormentând trecutul, insultând prezentul, reînsuflețind speranțele și ambițiile castelor proserise sau privilegiate, desprețuind noul spirit care suflase peste Francia, el dospea vrile, ația pasiile și deschidea noi abisuri cari avéu să înghiță tronul Sântului Ludovic și monarhia Bourbonilor.

Aceste dispoziții, imprumutate din istorie, sunt invocate pentru a face să se prevadă tendințele literare la restaurație.

Lupta începuse între două epoce, trecutul și prezentul ; din amândouă taberile opuse eșeu scrieri întipărite sau de culorile timpului regretat pe care voiaș să 'l reîntorcă, sau de a le timpului actual compromis pe care se silea a 'l menține și a 'l apăra.

Veterani monarhiei, cunoscuți sub numele de voltigiori lui Ludovic XIV, misionari politici ai religiei devenira periculoși auxiliari pentru partidul retrăgrad. Pretențiile nobililor, vorba sântă din nălțimea amvonului evangelic devenind profocătore, legea sacrilegiului, întorcerea la dreptul celui mai mare, causeră reactii violente. Pamfletele lui Paul-Louis Courier, atât de răuțecioase, spirituale și mușcătore, rănau cu crudime. Memoriele din sânta Elena de Las-Cases, reînsuflețira amorul pentru o mărire căduță, și ațitară regreturi vii pentru timp când Francia victorioasă, atunci învinsă la Waterloo, se încorona în fie-care zi de lauri culeși pe un nou câmp de bătălie.

Scribe, în plăcutele lui voderile, cu streluciți sei coloneli ai imperiului și cu bătrini arțăgoși din renumita gardă ; Scribe reînsuflețea 'naintea unui parter entusiast suvenirul răpitor al acestor glorii bătrine.

Beranger, acel admirabil poet care a ridicat canțoneta la demnitate a poemei ; Béranger mai mult de cât ori care, ația susceptibilitățile naționale, întreținea amorul acelor libertăți obținute cu prețul atâtor sacrificii, cucerite prin riri de sânge și grămeți de ruine.

Nu, Francia nu putea să se reîntorcă în apoi ; totă literatura din acea epocă, pînă la memoriile D-nei St. Elme, *continpurana*, mărturșesc acest adevăr ; aci vedem că literile sunt în serviciul ideilor cari domin, al pasiilor cari răpesc, și că ele reproduc cu fidelitate spiritul unei epoce.

Dar spiritul acesta, în Europa, de la evul meșu, priimise multe loviri, suferise multe sgu-

divri. Smuls din supunerea servilă, scăpat de tutela sa autoritatea sacerdotală și aristocratică, l'am vețut, în Elveția, rupând lanțurile servitudinii care o lega de Austria; în Olanda, sfărâmand ferele despotismului Spaniei sub Filip II; în Anglita, sub Stuarti, respingend o dinastie opresivă; în America de la nord, scuturându-se de tutela mamei-patrie, și în fine în Franca, la 1789, respingend servagiul și proclamand egalitatea drepturilor. Acestea sunt, după ordina cronologică, revoluțiile politice produse de *spiritul independinței și al libertății examen*.

Apoi spiritul o dată emancipat, esercitat la luptă, deprins la observație și la judecată, trebuie să se întindă și să rațieze peste tot, să sondeze instituțiile și să controleze puterile. De aci, după această libertate de examen și putere de acție, spiritul a cerut sub Luter, sub Calvin, reformele religioase precum obtinuse în ordina politică sa în instituțiile sociale.

Tot asemenea, spiritul uman apasat sub jugul lui Aristot, ținut în supraveghere de disciplina religioasă, și a luat arventul; a rupt legămintele scolastice precum sfărmasă și lanțurile despotismului politic. Acest spirit îndată ce a devenit și el independent, a cutezat, cu Galileu, să arunce lumea în spațiu și să pironescă sorele pe care tradițiile reu înțelese îl făceau să se învertescă. Ei bine, chiar spiritul acesta de libertate și examen, după ce a rupt toate pedicele, nu putea să se oprescă, să devie stator înaintea prescripțiilor de scôla, a servitutii literare, a tipicurilor clasice; a trebuit dar să se revolte contra *regulilor*, și în arventul se de independință, a mers pină la romantism.

Atingem scôla noastră, a cărei mare erore, de la debutul se, este că a respins trecutul și a anunțat pentru viitor minuni pe care le așteptăm încă. Ce ăce romantismul? musele latine cari inspir pe Virgil, Orațiu etc. eșite din Grecia lui Omer, Anacreon, Euripid, sunt tot acelea cari, după un lung somn, s'au redeșteptat pe termul Senei și au dictat acea literatură clasică a lui Boileau și Racine; de aci totă numai imitație și imprumut, fără sigil național, fără originalitate, tipică și spozită, nu ăgrăvesce de cât trecutul, nu descrie de cât cunoscutul, nu ăce nimic din ceea ce este, și prin urmare fiind o tencuelă ingenioasă, îi lipsesce esențialminte veritatea.

Trebuie dar să fugim de aceste muse bătrâne, insuflețite de acelaș spirit, investite tot după moda antică, și să ne ăinem numai de adevăr, să primim inspirație numai de la natură. Apoi natura, fiind diversă în tușurile ei, variată în culorile ei uadose, în tablourile ei, respinge u-

niformitatea; deci, nu plângerii eterne, deci, nu bucurie constantă, deci, nu *tragedie* mereu sfășietore și lugubră, nici *comedie* mereu ridicolă și comică; ci *drama* în care se unesc tôte tonurile, se topecs tôte nuantele, se confund tôte caracterele, în fine, după fainoșa prefață din Cromwell de Victor Hugo, *grotescul* care represintă omenirea. Conchideți a suprima tragedia, comedia, mincunile eterne, și a ne da drama pură, această veritate eternă a unui Eraclit și Democrit cari plâng și rid în acelaș timp.

După această noă poetică ale cărei desvoltăminte sunt în *Ronsard rehabilitat* și *Tabloul Literaturii Romane* din al 16-lea secul de Saint Beuve, am vețut drame sângerose amestecate cu gluma comice, iar mulțimea aplaudând și bătend din palme.

Acuma când certele mari ale clasicilor și romanticilor nu mai aprind spiritele; acum când a trecut mult de la represintarea dramei *Hernani* de Victor Hugo, *Turul de Nesle* de Ales. Dumas; și ne întrebăm acum dacă aceste drame și tôte cele alte așa de grozave, așa de fiorose, mereu sângerate de pumnal, stropite de veninul, aceste drame dacă au implinit promisiile programului și au făcut să uităm pe Racine și Voltaire? Să respuă cu mâna pe conștiință, și să se întrebe în sinceritate dacă *Lucretia Borgia*, de V. Hugo și *Regina Margot* de Dumas, vor exista atăta cât Fedra lui Racine sau Zaira lui Volter?

Ce! vor striga pôte, dacă drama poporană nu plate adeptilor lui Boileau, adepti celui tip care numai este de cât sdrențuros investit cu despoierea lui Horațiu, cel puțiu se vor areta încântați de foiletonele atăt de plăcute și de romanele atăt de naturale și adeverate; nu vor putea să conteste lui Balzac finețea zărilor și adesea veritatea caracterelor; *tatăl Goriot*, *Eugenia Grandet*, etc., titlurile lui de glorie nu vor trece. Dar recunoscend, în *Scenel vieței private*, observații ingenioase și juste, putea ore Balzac să 'și atribute dreptul ca să decore acesta lungă listă de compoziții romanesce cu titlul pompos de *Comedia umană*! Ore ca să dea probă de culori vii și tătate, inscrie el într'acest tablou moral. *Basnele cūdăte*, *Fi-siologia maritagiului*, *Încarnațiile lui Vautrin*?

După Balzac, care a ăținut mult timp sceptrul romanului, neglind pe Frideric Soulié, Eugène Sue și atăția, trebuie să ajungem la Dòmna George Sand care posede un admirabil talent d'a scri.

Pecat că după *Valentina*, *Indiana*, etc., ea ne-a dat un tablou de moravuri odios în *Lelia*

și a întrebunțat fericitul ei talent de a descri și zugrăvi în serviciul pasiilor său pentru susținerea doctrinelor turburătoare și periculoase; însă, cu tot pecatul ei, are un loc însemnat ca scriitor lângă Rousseau pe care a avut fericirea să 'l amintă une ori.

Acum naturalminte dăm peste numele călugărului Lameunais : opera lui «Indiferința în materie de religie» întrece mult pe cele ce au urmat și mai cu sémă *Cuvintele unui credincios*.

În fine, nu atingem de cât superioritățile și ca să scötem din cadrul nostru multe talente superiöre, ajungem la Domoul de Lamartine ale cărui *Meditații poetice*, divine *Armonii* vor pluti mereu d'asupra lui *Jocelyn*, *Căderea unui Anger*, etc., și d'asupra discursurilor de tribună și istoriei *girondinilor*.

Acéstă eră literară deschisă de Chateaubriand, Dömnă de Stael, etc., se va presinta posterității cu operele lui Béranger, Lamartine, Lamennais, George Sand, etc., și apoi într'un ordin inferior, mi se pare, cu Victor Hugo, Ales. Dumas, Alfred de Vigny, Balzac, Eugène Sue, etc. și alți mulți însă într'un grad mai mic.

Pentru aprețierea acestei literaturi contemporane, trebuie să citim biografiile și operele de critică ale lui Saint Beuve, Planche, Alphonse Karr, Saint Marc Girardin, etc.

Dar d'asupra acestor regi și chiar d'asupra celor mai superiöre, se înalță și plutesc ca genii nemuritori, vetre de lumină și sorginți de plăcere și consolăție pentru omenire, profunzi cugetători și mari scriitori cu cari se fălesc națiile cari 'i au veđut născöndu-se : Lord Byron și Walter Scott în Englitera; Goethe și Schiller în Germania, Chateaubriand și D-na Stael în Franca, etc.

Alb. d'Otreppe de Bouvette.

Gramatica comparată a limbilor clasice, conținönd teoria elementară a formației cuvintelor în sanscrită, elena și latina, cu referințe la limbile germanice, de Frideric Baudry. *Partea întâi* : Fonetica. Paris, Hachette 1868. — Preț 5 franci.

Împrumutăm din *Revista Critică de Istorie și Literatură* de la 20 iunie 1868 următoarele observații asupra acestui op de mare însemnătate pentru cultura filologică.

Gramatică comparată a reincoit acum de tot cunoștința limbilor indo-europene : a

făcut să coprimem dintr'o ochire sigură tot întregul lor și d'altă parte să ne espicăm originalitatea diverselor limbi sau raporturile cele mai strimte cari leg pe unele între densesle. Acéstă lucrare vastă fiind implinită, o noă trebuință s'a simțit, aceea de a reveni de la studiul general al acestor idiome la analiza specială a unuia dintre ele, analiză care să profite necesarminte de lucrările întregului. Cu alte cuvinte, voim să avem gramatice de fie-care limbă care să se reține pe principii și să 'și apropie rezultatele gramaticel comparate ; în cât aceste gramatici să difere förte mult de acele cari sunt usitate acum în învețămöntul gramatical și cari se ređim pe o tradiție învechită. Este învederat că acesta a fost scopul autorului noel *Gramatici* a cărei întâi parte o anunțam ; dar el a mai avut un alt obiect, și care 'l-a preocupat ehtar mai mult de cât cel d'ânteu : a prezinta sub o formă clară și simplă, rezultatele gramaticel comparate acelor persoane pe cari lipsa unei preparații speciale îi împedica de a 'și întinde vederile din-colo de orisonul care ne este cel mai apropiat, acela al limbilor elene, latine și germanice. Numöru acestor persoane este și trebuie să fie mult mai mare de cât al savauților cari s'au ocupat cu studiul limbilor Indo-Europene în totalitatea lor ; de aceea opera D-lui Baudry este una dintre cele mai oportune și mai bine concepute. Nu putem de cât să salutăm cu bucurie o asemenea întreprindere, mai cu sémă când scopul este așa de bine atins precum vedem într'acest volum. Esposiția este luminösă ; nu este încercată cu exemple de prisos, și acelea pe cari autorul le împrumută din sanscrită (care formedă în tot studiul gramaticel comparate necesariul *tertium comparationis*)

sunt alese pentru a fi înțelese și demonstrate de toată lumea; este inutil a scrie sanscrita pentru a profita de aceste apropieri și cu toate acestea lectorul află aici tot ceea ce gramatica sanscrită are mai esențial pentru studiul și cunoștința limbilor care sunt obiectul acestei lucrări. Legile de corespunderea literelor în diverse limbe, ceea ce constituia fonetica, se redă natural-minte pe etimologiile vorbelor izolate. De aici rezultă că o condiție neapărată pentru o asemenea carte este bunătatea și prudența apropiierilor etimologice. Îținem dar, pentru marea laudă a autorului, că a împlinit foarte bine această condiție: el s'a închis, pentru alegerea esemplerelor, într'acele a căror explicație etimologică e stabilită într'un mod cert, sau oferă, dacă aplicația este nouă, toate garanțiile dorite.

Domnul Bandry n'a atins de cât cu o rezervă foarte mare terământul fiziologiei. Nu putem să 'i imputăm; căci acum abia limbistica începe să profite de rezultatele acestor științe, care o va lumina prea mult. Domnul Bandry ne dă un resumat de faptele stabilite și aprobate de critică. Vom repeta că 'și a atins deplin scopul propus. Opera sa este un prețios ausiliar pentru ori unde există un învățământ limbistic; dar mai cu seamă e destinată, nu ne îndoiim, d'a răspândi și înainta în patria autorului starea și concizitatea definitive pe cari le espune cu atâta luciditate și siguranță.

TRAIANIDA
EPOPEE NAȚIONALĂ
DE
D. BOLINTINÉNU

Estragem următoarele fragmente din Cântul I ce autorul a bine-voit să ne comunice. În numărul viitor, vorbind în genere despre poezia epică, ne vom întinde cu observațiile

noștre și asupra epopeei Domnului Bolintinenu, unicul monument complet de asemenea gen ce Domnia-sa ridică în Literatura română.

~~~~~  
~~~~~  
~~~~~
« Colo în pesceră, regele apelor
Are palatele, sceptrul, cununa.
Colo Eudocia, dea Carpaților,
Vine molatică, blondă ca luna.
Fruntea sa scintele sub o diademă,
Mâna ei sprijină sceptrul măreț,
Cόμεle'î rîrură, zefirul silvelor
Jocă cu aurul perului creț.
Isteru'n scorbora pare Eudociei.
Corpu'î în undele rîului moie,
Fruntea'î asupra-le 'nalță, de purpură
Poartă diadema ce se îndoie.
Alba Eudocie luce de gracie.
Dice cu buzele de trandafir:

« Ești sînt Eudocia ce am în Dacia
Templu'î de marmură și de porfir.
Spiritu-unindu-se mie, dă nascere
Totulu'î: Sôrele, cerul cu stele,
Aerul, spaciul, toate-elementele
Urmă voiațele mari ale mele.
Cultu'mî sub numele d'Isis al vechilor,
Trece Romanilor. Ei me serbeș.
Cesari sfărămă templu'mî și sângele
Cură, al celor ce m'adoreș.
Astăzi în Dacia vița Romanilor
Vine cu armele, o să zdrobescă
Templul Eudociei, deî Olimpulu'î
Pe ai Carpaților să'nlocuiescă.
Istere, riule, tremură! Dilele
Turburi și palide aș ca să vie.
Pune Romanilor frîu în lovirile
Cari port Dacilor cruda robie.
Vrei tu, o Istere, jugul tiranilor
Peste hotarele'ți crud a veni?
Ei fac pe undele'ți punți cu armatele,
Caut în Dacia a năvăli.
Nu se cutremură inima'ți, Istrule?
Ești tu din scorbora, brațul rădică!

Sparge tu punțile, ast-fel împiedică
Trecerea 'n Dacia care o strică ! »

Ast-fel Eudocia albă cu brațele
Dice, și cenele'i dulce se 'nclină,
Apoi pe fețele'i lacrimi scutură,
Roă ce scintele peste-o grădină.
Dice ei Istrul : « Fii tu în liniște. »
Fața'l o aură ținbet divin.
Plécă și undele vin și se lógănă
Blând sub piclórele sele de crin.
Hora Frumóselor vine. Ea scintele ;
Cóma cea umidă corpul ascunde ;
Pórtă pe laturea malului riului
Carul cu rótele d'aur rotunde,
Cai cu aripe. Lasă ea fluviul,
Urcă'n car, mâna ei albă și mică
Hățul ia rápede, biciul ei fulgeră,
Cai se 'nariță și se ridică.

Isterul bubue ; ostia tremură,
Stâncile sfărămă c'o lovitură.
Bubue muntele, dudue văile,
Urlă pădurile, spaciul ură !
Saltă și tremură munți și stâncile,
Crapă ; isvórele es murmurând,
Spumegă, colcotă cât el cu ostia,
Isterul, stâncile bate gemând.
Tóte páraele, undele Istrului
Vin de le turbură, și adunate
Plécă, fac pluvie, ochiuri și spumegă,
Urlă ; câmpiile sunt inecate.

Zalmsis voind să opréscă furia Istrului care va să
deráme podul, trimite pe Crivăț să sufie și să înghiețe
Isterul. Vântul alérgă.

« Regele Zalmsis ese din pesteră,
Clatină pletele, Crivățul chiamă,
Chiamă și Crivățul vine și tremură,
Cóma lui riură. El îi dá sémă.
« Isterul sgudue puntea Romanilor,
Sbórá tu rápede, și nu lása !
Mergí, și pe undele rápedi și turbure,
Inima gerului tu vei suffa ! »
Dice. Cu ostia bate măgurele
Smárcului scorborei. Vântul mugesc,
Scutură cómele : scuți și visorul
Riură 'n pletele i, geme, vuesce !
Vijie, chiue, fluera, vuvne,

Turbură aerul, bate pământul,
Sfarămə arbori, culcă richitele,
Trecinură aerul, geme mormântul.
Cómele'i zingăo. Scuți se clatenă,
Ramura pomilor face mustață,
Gerue aerul și măzăricle
Iuți ca și acle te bat în față.
Lupi din crivine es la respintie,
Dinți lor clăuțae, sómea'i omórá,
Urlă, chielălăe, blăstemă Crivățul,
Ce tot dobórá.
Undele riului, sub isbiturile
Vântului, tremură ; gerul le stränge,
Pelea lui lucie prinde o peliță,
Solđi tari și Isterul matca își stränge

Regele Decebal se află în palatul regelui Isagilor
(în Banatul de jos) chemat să facă pace.

Regele Isagilor scrie lui Traian ca să'l dea voie ca
să'l omóre. Rînd să vină un respuns, Decebal e serbă-
torit. Formósa regină Altia a Isagilor îndemnă pe rege
să norigă pe Decebal îndată. Dea Eudocia chiamă pe
Cosândena, dea Amorului, și' dice să aprindă de amor
pentru Decebal inima Altiei. Cosândena trimite pe Fet-
frumos (Amorul) la Altia. Acesta lópădă în grădina
reginei nisce săgeți inveninate de amor. Pe când re-
gina se plimba prin grădină, întăritată de ură, ea
vede săgețile, le ia și se ránesce cu ele la degete. Din
acei mînut ura pentru Decebal se schimbă în amor. Ea
il iubesce, îl proteje, îl scapă.

Colo la capiste, chiamă Eudocia
Dea Amorului. « Vin, fíca mea !
Alba Cosândena vine. Ea rumenă
Plécă blând cenele și suridea.
« Regele Vesura el și cu Altia,
P'óspele Decebal vor să omóre.
Scapă tu ăilele'i, ăina mea rumenă.
Iute, la Altia fii să cobóre
Fiul teú Fet-frumos, și să înfacăre
Inima barbarei cu viú amor.
Ast-fel și ăilele regelui Dacilor,
Scapă. Grăbesce-te, orele sbor ! »
Dulce suridere, fața ei aură.
Velele sinului vîntul deschise,
Lasí vederilor frunțile rujelor
Și ale crinilor ca printre vise.
Hora Amurilor urmă piclórele'i,
Scutur ghirlandele de rosmarin
Care inconjură bucele'i aure.
Dice ei Vergura cu braț de crin :

« Dină a Cerului, dină-a pământului,
Mare Eudocie, ce 'ți place, fie! »
Apoi în creștetul munților s'aripă,
Chlamă pe Fet frumos : « Fetul meu, ție
Ție că : al Daciei regele Decebal,
Ôșpe al Altiei, pôte peri.
Du-te, înflacă ră inina barbarei,
Fă ca pe Decebal mult a Inbi,
Ast-fel ca Țilele'i ea să le aperi.
Mergî, dovedesce-ne cât peste tôte
Patim'amorului e mai puternică
Și de cât gloria mai mult ea pôte. »
Ție și mânilor albe îi lăgână
Buclele'i aure ce-a profumat
Ținele munților cu roa crinilor.
BuȚa ei pargue un sărutat.
BuȚa lor mestecă rujele tinere.
Fet frumos s'aripă, sbôră pe hore.

Este când Sorele scutură raȚele
Peste grădinele sus plutitoare.
Țina pe măgure face preumblate,
Carul ei lunecă, cai ei sbor,
Spintecă aerul, nori și spaciul,
Coma sa riură ca meteor.
Briul ei scintee, vântu îl tremură
Ôrele fragede varsă plăcere,
Cai privirile se le fărmeacă,
Muntele, văile per sub mistere.

Tot se pôte scri cu această formă noă de versuri, lucruri energice și suave tot deodată. Dar nimic mai bine de cât aceste versuri nu exprimă ideile energice, bătăliile, marșul armatelor și cavalerilor. Iecă un marș :

Sbôră cohortele, cai se lăgână,
Lăncile scintee, se rup, împung.
Cai lor tropătă, apoi se'nfurie,
Pinteni pânteci'i bat și strepung.
Bubuțe, rapătă faȚa pământului,
Vuvue aerul, valea detună,
Cerule înegură, lancea se sfărâmă,
Ochil se turbură, munȚi resună.
Urlă deșertele Cerului, silvelor.
Cόμεle cailor filfite-ușor;
Tocă copitele, ast-fel aripele
Paserei filfite, turnă în sbor.
Cal pe cal sparie ori îi dă inină.

Cură, cu pântecul ierba atinge.
Daci nu tremură. Se'mbuc cohortele,
Flacăra inimii môrtea n'o stinge.
Peste a Daciei ôste bălauri
Falnicî cu limbele scôșe plutesc.
Dar cavaleria Dacilor, răpede
Pe a NumiȚilor vede, mugesce,
Sbôră, se lăgână; strigăte, răcnete,
Omul se'nfurie, calu-ameșesce.
Fulgeră armele sparte pe paveȚe,
PavăȚa scintee și se sdobesce.
Sună grău lăncile, ce cad pe hârcile
Țari ale bravilor și le despice;
Cai și ômeni, cōșfuri, căciulele,
Armele, zalele icî colo pic.

Iecă un alt marș când Traian trage sabia și ordonă cohortelor se le ca să atace unindu-se tôte într'un singur corp. Gali înainteȚ.

« Aerul Ție, Sorele sərbădă,
Cerule se lăgână, solul detună,
Flutură cόμεle cailor; nările
Sforă, fumegă; zalele sună.
În sforărie cailor galilor
Trec guȚările ce înfior,
Mări ca movilele, iuȚi ca furtunele
Sămân cu vulturi cărduri ce sbor.
Ast-fel cum CrivăȚul lăgână ierbele,
Plēcă richitele său le slărămă,
Sborul cel răpede al cavalerilor
Galilor, cetele dace dărămă.
Ast-fel cum vulturi ved turturelele
Cari pe miriste sbor și se'mbuc
Și răpedindu-se, turbură grupce,
Fulgue, sângeră, când le apuc;
Ast-fel și cetele GeȚicî, cohortele
Galilor turbură rindu'ntr'o clipă,
Ast-fel ei fulgeră, hărȚuie cetele,
Macină șirele său le risipă.

Tot această energie a marșului în tôte fazele luptelor se pôte exprima. Ast-fel în lupta lui Traian cu Aruse, capul Rosolanilor :

« Mândru de forȚele se le gigantice,
Crede că Hercule fuse-al seȚ buu.
Barba și pletele'i, peptul și spatele
Bat, și 'i dau aerul unui nebuu.

Doi urși cu peile'i formă peptarele.
Mare în mânil'e e toroipănuț,
Trunchiul stejarului vechiū al Carpatului!

Cum ochi lupului scintele, bușele
Spumegă, clăntăle dinți în gură,
Prada dorințelor lui când îi licură,
Ast-fel și ochi lui când ei vedură
Marele Cesare, se atintiseră.

Dice lui barbarul : «Tu ești Traian?
Tu ești Cesarele Romei nemernice ?
Mori dar sub armele de Rozolan ! »

Dice și brațele 'i nălță cu furie
Peste-al Cesarelui cap toroipănuț
Care, la sôrele țilei 'nălțându-se,
Umbra imprăstie. Însă Romanul
Calul seși voltijă.... Solul greū bubue,
D'a toroipănuțului detonătură.

Garda Cesarelui tremură. Cesarul
Mănuie paloșul. C'o lovitură,
Fulgeră barbarul. Cade el greū,
Și în durerile care le suferă,
Mușcă copitele calului seși.

C O L U M B A

(ANACREONTICĂ)

— Albă columbelă, spune unde sborî?
Cine-a pus pe tine dulcele odorî?
Pentru ce eterul și despici ușoră
Cum din al lui Febu arc săgeta sboră?
Dragă columbelă. Iecă loc umbros,
Iecă unda rece: șești cu mine jos.
— Oh! dar cum din cale voîți ședeți cu tine!
Un poet ce geme 'n țerile străine,
M'a stropit cu lacrimi și cu dulci odorî;
Suspînând țim țisc : columbelă, sborî
Către ale țerei țermuri depărtate —
Căci de dorul țerei inima mea bate.
Sborî și adu-mi scirea celor ce iubesc!
Eu me duc acolo, voia 'i să împlinesc.
P'a Citeri țee am servit o dată,
O trăgem în caru 'l de Amor mânată.
Aușind o dată într'un mic boschiet
Suspînându 'și dorul pe acest poet,
Peeea se îndură de a lui durere,
Și d'atunci me dăte sub a lui putere.
Mie el imi place că 'i amant fidel,
Lăngă el sint bine. Bău și mânc cu el
Din aceeași cupă, din aceeași masă.
Când spre cogetare fruntea lui se lasă,

Eu atunci pe liră 'i dorm încetior,
Iară el visăje vise de amor.
Iecă tot. Adio, sbor l'a lui tirană.
Am vorbit atâtea cât o coșofană!

Gr. H. Granda.

AȘI DORI...

Ași dori, — și cine o dorință n'are
A nutri în sinu 'i pe acest pământ ?
Cine nu alungă fără încetare
Visul țericirei pînă la mormânt ?

Ași dori, — nu fala unei lumî deșarte,
Nu al așuției bun atrăgător;
Din aceste bunuri nu țintesc s'am parte,
Pentru ele 'n lume sint nesimțitor!

Ași dori, copilă, — de ar fi puțință! —
Împreună timpul vieței să trăim;
Să n'avem 'naintea de cât o dorință :
Ca pînă la mörte noi să ne iubim!

Ași dori, — dar cine mic țim va spune :
Dofu vedea 'mplinirea dulcelui meū vis ?
Sorele juneței de acum apune!
Viitor, de ține fi-voŃu eă proscris ?

Va! nu pot responde. Nôptea învelesce
Viitorul nostru pe acest pământ.
Spiritul, mai sigur, nu deosibesce
Dincolo d'acuma de cât un mormânt!

Gr. H. Granda

UN TOAST PENTRU UNIRE LA 1848

Depărtați de darnicul sin al maicei Patrie,
fraților Români, dulce ne este astă-đi a inoi
neperitôrea amintire a marelui Stefan, Domnul
resboinic, zidul creștinățăței, către care s'a
sfărîmat în trecerile lor nenumeratele urđii ale
păgănetăței, zidul neclintit, ce în timp de 40
de ani a oprit învingerile selbatecelor cohorte
musulmane, cari avéti de țiuță crotopirea Eu-
ropei.

Și însă care a fost respalata noastră pentru a-
tătea lupte crâncene ? Numai prestigiul istoric,
căci sângele versat pentru Europa este acoperit
cu o negră uftare !

Adincă pildă, că pe nădejdea și pe ajutorul
altora să nu cate în zadar a se ređima suferi-
tôrea omenime !

Căți alți Domni pămăntenî au luat parte la
acea îndelungă luptă pentru sânta Cruce!...
nume strelucite, cari vor rămănea vecinic ne-

gterse din inimile fiilor României, pe cât timp va mai bate în lume o inimă de Român!

Mircea, mare în pace, mare în resbôie.

Mihaïu Vitejîul, frunte între vitejî, biruitor a sute de miî de duşmanî cu o mână de fruntaşî cât şi el nepăsătorî de morţe.

Novac batmanul, mâna dreaptă a lui Mihaïu, el care striga înaintea unei crunte lovirî :

« *Ageri mei fraţi, de cât o vieţă cu ruşine, mai bine dece morţi cu cinste!* »

Şi însă inima'mî se impovără de mâhnire, când gândesc, că acel Mihaïu, de care în vremea lui poporul cânta :

« Vitejîul Mihaïu

Sare pe septe cai

Şi strigă Banatul vaî! »

acel Mihaïu purtă foc şi sabiă în Moldova!

Asemenea Stefan, însu'şi marele Stefan purtă sabiă şi foc în Ţera Muntenescă, ţeră de frăţie! Cruntă neunire, dintre care isvori în urmă slăbirea şi robia amândoror Ţerilor, căci cine le-ar fi călcat, la un loc fiind ele, când în parte fiecare împrăstia grodăvă spaîmă!

Mateiî Basarab al Valahiei şi Vasiliu Lupul al Moldovei, vrednici de strebateraa vécurilor, înfiinţed scoli spre luminarea némului, scoli, prin cari mult mai temeinic se ridică un popor de cât prin crudele mijlôce de sânge şi de stêrpire!

Ei îudestrase scolile cu averi de moşii... astă-đi pradă unor călugări greci de prin munţi lumei! Dar bun este Dumneđeul părinţilor nostri! Veni-va o dată đioa dreptăţei, unde fie-care să remăe cu ale sele!

Fraţilor! ađi e đioa sântului Stefan, ađi e serbătoreea Domnului Stefan cel Mare, acest fiu al unei mame române, care, înăduşind glasul inimii, dicea de pe zidurile cetăţei Némului : « *Mergi, fiule, de te bate cu duşmani fereî nôtreste, şi să nu mi te întorci, de cât mort învins sau viu învingător!* »

Ađi e đioa să serbăm sânta aducere aminte a atâtor bărbaţi de slavă, cari ne-au păstrat o patrie dulce şi frumôsă!

Aşedăţi precum suntem, în mijlocul înduotului despotism al Europei şi al Asiei, să ne dăm împreună frăţesca, ajutătoreea mână de unire şi să đicem cu toţi :

« *Trăiescă Moldova! trăiescă Valahia!* »

Dar învrednicescă-ne Dumneđeul să putem striga într'o đi : « *Trăiescă România unită!* » Atunci, fraţilor, sórele luminei va petrunde şi va împrăstia adîncul întunerice, în care đăcem ; atunci numai vom fi ceea ce trebuie să fim, adică : *fi unei singure şi puternice Moşii!*

În visurile mele înflorit se arată viitorul României. Suntem milioane de Români reslăţii!... Ce ne lipsesce, ca să ajungem un ném tare? *Unirea, numai unirea!*... Să trăiescă dar Unirea Românilor!

Urarea şi închinarea mea este, ca această strelucită đi, în care ne-am adunat, ca să serbăm falnica umbră a lui Stefan, patronul faptelor măreţe, această đi să fie şi pornirea unei strâns înlescite legări între noi, de a lucra cu toţi la ridicarea din Ţerănă a României, şi de a ne tređi în sfirşit la glasul eroicului seú trecut, strigând cu toţi : « *Trăiescă unita România!* » (Societatea literară din Bucovina.) C. Negri.

ALECU RUSO

I

A. Russo trimis de copil într'un institut din Elvetia, săvêrşi študiile colegiale şi se întorse în Moldova la 1838 cu o colecţie de încercări poetice scrise în limba francesă. Printre aceste bucăţi inspirate de amorul libertăţii, se găsea şi o *imprecare violentă contra tiranilor*, ce îi causă ôre-cari supărări în Viena din partea poliţiei. Sôrta lui îl puse chiar din prima junie în faţă cu prigonirea guvernelor despotice, însă această prigonire nu putu să schimbe întru nimic vesela nepăsare a caracterului lui.

După întorcerea sa în Ţeră, Russo locui vre o doi ani la o moşie părintescă din munţi, şi acolo trăind în frăţie cu natura, el se îndrăgi mult de tot ce purta sigilul naţionalităţei : obiceiuri, costumuri, danşuri, şi mai cu sémă legende şi poesii populare. Chiar de pe atuncea, adică la 1839, el începu să adune câte-va fragmente de cântice bătrânesci şi să scrie impresiile sele în limba francesă, însă tôte acele manuscrite s'au pierdut.

Singura compunere importantă ce a scăpat pentru gloria literaturii noastre, este admira-

bila « *Cântare a României*, » tradusă mai târziu în românesce de N. Bălcescul și publicată la anul 1855 în « *România literară*. » Acel poem în proză a inspirat următoarele strofe adresate lui Ruso de către un profesor frances-d-nul Storhas :

Oh! vous qu'un noble zèle a jeté dans l'arène
 Poar écrire en passant una histoire de feu,
 Marchez sur les hauteurs ou l'ame vous entraine
 Sous le regard de Dieu.

L'Europe aura ses yeux ouverts sur le Moldave,
 Sur le Roumain long-temps endormi, malheureux
 Qui s'éveille sans peur de son sommeil d'esclave!...
 Peuples! formez de vœux

Pour la jeune Patrie encor dans ses vieux langes,
 Pour la liberté saïute et puis pour l'avenir,
 Pour les hommes de coeur ici vrais Archanges
 Qui meurent sans mourir!
 etc. etc. etc.

A. Ruso era poet în totă puterea cuvântului. Natura lui avea nevoe de orizonuri întinse, de aerul munților, de sunetul doinelor, și însă guvernul găsi de cuviință a 'l rîndui în slujbă și a 'l închide între părăți unei judecătoriai. Prin decretul domnesc din 22 Maiu 1843, Ruso fu trimis în calitate de membru al tribunalului la Némțu și apoi la Pétra. Câți-va ani mai în urmă, adecă la 1851, Grigorie Ghica Vodă îi numi candidat la divanul de Apel în Iași; cariera județiară nu convenea nici de cum aspirărilor seie intime :

« Prefer de o mie de ori *cărarea* de la muute, de cât *cariera* deschisă dinaintea mea! » și-cca el adese ori glumib; prin urmare în loc de a muceși în nămolul *delelor judecătorești*, el se furiga printre dênsele de câte ori o putea face, pentru ca să cutreere munți și să descopere legende.

Jurnalul seü de tôte zilele trebeu să fi fost o comoră... însă a avut sôrta comorilor, s'a perdut nelăsându-ne de cât o singură legendă : « *Pétra Corbului*, » culesă la Bicaș.

La 1846, Ruso compuse pentru teatrul românesc din Iași o mică piesă intitulată « *Jicnicerul Vadra*, » în care uu țeran cânta următoarele două versuri :

« Din Focșani la Dorohôl
 Țera 'i plină de ciocol. »

Îndrăsnela 'i fu mare de a emite o asemenea idee într'o epocă de aristocrație, precum era sub domnia lui Mihail Sturza! Autorul dramatic o plăti cu un esil de două luni la mănăstirea Sovegea.

Fost-a el însă condamnat de vre un tribunal? Nici de cum!. Pe atunceia voința Domnăscă ținea locul procedurei; Domnul era legea! — Iécă copia de pe *Luminatul ofis gospod* din 26 Februarü 1846, care dispunea de libertatea individuală a lui Ruso. El e document curios pentru istoria « regimului Regalamentar. »

« Încredințându-ne că Alecu Ruso a urmat prin ale seie indemnării de a pune în *tulburare liniscea obsciei*, indemnând mai ales și pe actori teatrului național la *rostiri scandaloase* pe scena teatrului, Noi am hotărüt a se închide pe *acesta față* spre înfrânare în mănăstirea Sovegei; decî poruncim Ispravnicului de Focșani, că îndată ce numitul va sosi acolo, să 'l întovărășescă ênsuși cu pađa cuviinciosă pînă la locul însemnat, unde încredințându-se Egumenului mănăstirei, să pue la cale de a se ținea cu cea de aproape priveghiare *pe post și rugăcuni* în tötă vremea cât se va afla acolo. Se va ținea tot-d'o-dată ca numitul A. Ruso nu numai să fie cu desăvêrsire oprit d' a eși din coprinsul mănăstirei, dar și de a *corespondi* saü de a se întâlni cu nime. Iar dacă se va așeja *acesta* prin înțelegere cu Egumenul, apoi se vor rîndui doi vrednici și destepti slugilorî spre pađa, poruncindu-le sub aspră răspundere a fi cu neadormită priveghiare.. etc... »

Pe temeful acestui decret, ce merită a fi arătat ca un model de despotism burlesc, A. Ruso fu dus la Sovegea; însă dreptatea din anul 1846 nu se mulțumi numai cu atăta : uu alt *Luminat ofis gospod* trimise tot-d'o-dată la altă mănăstire întreaga trupă românăscă! Rîdicolul unit cu arbitrarul!

Pe când tronul se credea ast-fel în pericol, pe când guvernul lua nisce mesuri atât de aspre în contra teatrului național, pedepsiud orbesce pe actori și actori, eü me aflam la Bucuresci. Întorcându-ne la Iași, găsescurmătorea scrisore a amicului meü; ea va da o idee exactă de carac-

terul seî nepăsător și de spiritul cu care el trata împrejurările cele mai critice :

« Iubite ! »

« Nu'mî remâne de cât timpul necesar ca să'îi vestesc că guvernul 'șî-a' pus în gând să facă din mine un om important și demn de esil. 'I s'a nădărit guvernului, precum se nădăre cailor cu nărav, și dar' el a găsit de cuviință a me aresta și a me condamna, ca să capet simțiri religiose în fundul unei monăstiri. O ! guvern părinte ! el nu are alt țel de cât a ne face demni de imperăția cerului. Iecă pentru ce ne înfundă așa de ades în sinul săhăstrilor.

« Peste un cés plec cu *nepusă masă*, cum dic Români, și întreprind un voiajiu gratis, mulțămită îngrigirii guvernului; așa dar, iubite, tu nu me vei găsi, la întorcerea ta, lungit pe divanul teû și dându'mî aer de pașă.

« Când te vei revedea cu plăcere sub ceul patriei și sub tavanul apartamentului teû, vei simți un mare deșert în suflet, căci amicul teû Ruso îți va lipsi. Ah ! această idee n'ar face să vers lacrimi amare, dacă nu 'mî-ar plăce *mai bine să riđ în fața prigonirii*. Mângăe-te, frate, căci toți cei ce poartă numele de Ruso sunt destinați a fi persecutați; omonimul meû *Jean Jaques* a păfimit multe în viața lui. Ce asemenea măgulitoare pentru mine !

« Lucrurile mele sunt în *boccea*; căruța de poștă me așteptă în curtea ministrului din năuntru, de unde am să plec; aga fumedă efubucul seû de lasomie și me îndemnă să mîntul această scisóre, în vreme ce fratele teû îmi cântă din vióră aria francesă *Partant pour la Syrie!*

« *Alea iacta est!* a đis Cesar, când a trecut Rubiconul; eû am să trec Bahluiul; prin urmare vođi đice : amice ! gândește la bietul esilat și declamă ades versul acest celebru :

« *L'amitie d'un grand homme est un bien-fait des cieux.*

« Adio ! me duc să gust plăcerile vieței contemplative a sântilor apostoli, și me despart de lume fără amărime în contra ómenilor, fie Domnî saû . . . creditorî !

« Singura muștrare de cuget, ce cêrcă a me munci în acest moment, este, că bieți actorî împărtășesc osînda mea. Teatrul românesc la

monăstire ! . . . Ferice de țera al cărei guvern luminat produce asemenea deșănțate întăiniri !

« Adio ! încă o dată ; spune amicilor că îi scutesc de a se îmbrăca în haine negre... etc. »

Ruso *gustă plăcerile vieței apostolice* pină în primăveră, însă el nu se mulțumi numai cu estasl contemplărei, ci profită de timpul arestărei sele, pentru ca să culégă câte-va balade de la un bătrîn lăutar, ce se găsia în monăstire și scrisese tot-d'o-dată « *jurnalul unui prigonier*, » care s'a publicat în « *Revista Română* » din Bucuresci.

II

Mișcarea din Iași de la 1848 sili o mare parte din tinerimea Moldovei să emigređe. A. Ruso fu din numărul proscrigilor. El trecu în Bucorina și merse la Viena, unde se întâlni cu alți Români, ce veneau din Paris, ca să intre în țera. Plecând cu toți pe Dunăre, ei se găsiră pe vapor în societatea sgomotósă a unui mare numer de Maghiari înarmați. Ungaria resuna de țecșinul revoluționar și strenepoți lui Arpad făcêu visuri de cucerințe.

« No ! Domnilor, điseră ei Românilor, vreți să ve dați noă pentru ca să ve scăpăm de Turci ? Noi suntem gata să intrăm în Moldova, precum au intrat și stremoși nostri . . . »

Ruso le respunse đimbînd :

« No ! sciți D-vóstră pentru ce Moldova e o țera mănuósă ? . . . pentru că pămêntul ei a fost îngrășat cu leșurile stremoșilor voștri ! »

Acest respuns falnic inchise gura Maghiarilor, însă Ruso avu mai târđiú a suferi multe dauve din partea autorităței unguresci.

În luna lui Ioliú trecând prin Transilvania, el fu arestat la Dej și condus sub escortă în închisórea de la Cluj ; însă de și el se găsea în mijlocul unui popor selbăticit prin beția revoluționară și prin ura contra Românilor, de și viața lui era în pericol într'o epocă unde tóte orașele și satele erau ilustrate cu numeroșe spândurători și țepe, totuși el nu'și perdu cumpetul.

« Iubite A . . . îmi scrisese el din închisóre. În Ungaria liberă 'mî am perdut libertatea ! Strigătul maghiar : *Ellyen szabalcıag* (1) insem-

(1) Vivat libertatea.

nejdă : lanțuri pentru Români! Ergo, am fost arestat la Dej, și chiar acum mi se pregătesc un alaiu de naționaliști gardiști ca să me ducă la Cluj; însă nu fi îngrijit, dragul meu, căci am o tainică și sigură presimțire, că nu mi se va întâmpla nimica. Acastă siguranță 'mi vine din credința că Românul nu pere cu una cu doă... Furia ungherească e atât de deșănțată și de comică; lungimea pintenilor și a mustăților maghiare e atât de exagerată, în cât de parte de a me înspăimînta, ele 'mi inspir un ris nebunesc... etc. »

Pentru ce însă Ruso a fost arestat? — Acesta o aflăm din pasagiurile unei lungi protestări adresate de el contelui Vay, comisarului din Cluj :

« Domnule Conte! — Refugiat de trei luni în Ungaria, am asistat ca un simplu spectator la evenimentele acestei țeri, bucurându-me de ospetia, ce o primisem, și dorind în fine ca să me întorc în patria mea, am luat drumul cel mai drept, adică pe la Dej; se vede însă că în Ungaria drumul cel mai drept nu 'i nici cel mai scurt nici cel mai sigur, căci d'o dată m'am trezit arestat, despoiat de lucrurile mele, cercetat pînă la piele, și întemnițat. Trist și neașteptat efect al ospetiei maghiare!

« În darar am protestat, în darar am cerut să mi se spuie motivul unei asemenea maltratări; nici un membru al autorității nu a găsit cu cale să 'mi răspundă oficial. Iecă însă prepusurile deloșilor împiegați, cari 'mi-au deschis porțile închisorei :

« 1-ful prepus. — O femeie m'a vețut făcînd semne misterioase în Dej!... Cui?

« 2-lea prepus. — Sint Român!

« 3-lea prepus. — Corespondința găsită în valisa mea este în limba francesă!

« 4-lea prepus. — În acea corespondință nici nu se pomenesce numele de Ungaria!

« 5-lea prepus. — Trebuie să fiu emisar rus!

« 6-lea prepus. — Trebuie să fac parte din Comitetul croato-slovaco-sirbo-valaco-sason format în contra Ungariei!

« Pe temelul acestor grave prepusuri domni judecători își freară mîinile cu mulțumire și me întemnițară cu convingerea cel puțin naivă, că 'și-au salvat patria!

« Domnule Conte! veți găsi, negreșit, că am tot dreptul să protestez în contra unui asemenea act arbitrar al autorităților subalterne din Dej, cari după ce au pus mîna pe mine, 'și-au apropiat tot-d'o-dată și valisa mea ca una, ce, după socotiunța lor, conține destinația și viața Ungariei.

« Protestez dar în numele legilor, în numele libertății individuale, în numele dreptului gîntelor, și cer o satisfacere deplină în contra aginților cari au atacat în persôna mea principiile cele mai sacre ale dreptății. etc. etc. etc.

« Acestă protestare a mea v'a părea pôte cam lungă, domnule Conte, însă nu cred să ve pară atât de lungă, precum 'mi-au parut mie lungi aceste optseptămîni de captivitate etc. etc. etc. »

Pe când Ruso protesta din fundul închisorei și adresa Comitetului revoluționar din Cluj scrisoarea semetă, ce este publicată în « *Revista Română* », amici lui emigrați în Cernăuți scrieră guvernului din Pesta cerînd liberarea captivului, și în sfîrșit porțile se deschiseră din mîinutea lui.

« Nu e nimic mai dulce pe lume de cât o dușă de aer liber! » ne țise el, când ne revedurăm.

III

În timpul captivității se se, Ruso avea obicei să scrie pe bucățele de hîrtie cugetările cari îi trecu prin mîinte. Multe din ele s'au pierdut, și e o mare pierdere, căci amicul meu avea o judecată profundă și un spirit cu totul original.

Nepăsarea caracterului se se 'l-a susținut necontent în luptă victorioasă cu sôrtea. O singură dată, cât a fost în închisore, puterea sufletescă 'l-a părăsit și atunci el a început o scrisore tristă către amici se se, însă nu a sfîrșit-o...

« Fraților! le țisea, nenorocirea care prigonesce țera noastră, me apasă și pre mine. De septămîni întregi stau închis fără a cunoșce culpa mea. Am asteptat dreptatea și dreptatea nu vine!

« Iubiți mei! Socotiți-me de ađi ca mort căci de nu voiți muri de mîhnire sađ de bôlă, pierderea libertății mele me opresce de a fi țerei de folos... și dar e se me consider ca un om șters din cartea vieței.

« De trei zile cânt necontenit aceste versuri din balada lui Toma Alimog; să fie ôre o pre-simțire? . . . »

« Inchinare-aș și n'am cânt!
Inchinare-aș murgului;
Dar lui e murgul cam nebuu
Și de fugă numai buu.
Inchinar-voiu ulmilor,
Uriși culmilor.
Că sînt gata să'mi respundă
Cu frémăt voșos de frunză.
Umi că s'or cletina,
Frunza că s'a scutura,
Trupul că m'a astupa.»

Afară de aceste rënduri, găsesc între puținele hârtii remase de la el următoarele fragmente, demne de a fi publicate ca unele, ce cuprind cugetări adânci și știute de geniū.

A. Russo avea multe scrieri începute, însă cruda mörte nu l'a permis să le termine. La anul 1859 el s'a stins cu dîmbirea pe buze în mijlocul entuziasmului național de pe atunci și a lăsat o durerösă jale în inimile celor ce l'a cunoscut și l'a iubit.

Trecut-a junele poet ca un meteor d'abia dărit pe cerul patriei seale, însă numele lui va crește cu timpul și va streluci glorios în truntea poemului « *Cântarea României*. »

Vasile Alesandri.

DECEBAL ȘI STEFAN CEL MARE

(Studiū istoric de A. Russo.)

Strelcîte și mult măroțe figuri sînt ale acestor doi eroi în cadrul istoric al Daciei vechi și al noii Dacie! Închipuirea se perde în sbor, când cercă a se urca pînă la înălțimea lor, și însă numele unuia dintre acești bărbați legendari este în tôte gurele, pe când cel-alt este acoperit cu velul uitărei.

Fanatismul patriotic și ignoranța atribue lui Stefan tot ce i se pare minunat, tot ce i este necunoscut: ori ce zidire vechie, un pod de pîtră dărămat, o morilă de pămînt ridicată în mijlocul unui șes întins, o ruină de cetate, biserică, schitură, etc. . . . tot, dice Românul, este făcut de Stefan Vodă.

Dar istoria este mai nepărtinitoare; ea ne arată imaginea majestösă a lui Decebal strängend cu o mână rana des. hisă în peptul seü, și cu cea-l-altă chîmănd poporele în contra poporului-Rege.

Stefan e un lucifăr luminos; Decebal e un söre întunecit; însă umbra lui Decebal se întinde mai departe de cât lumina lui Stefan.

Stefan este un om gigantic, ce umple ochi; Decebal se înalță în dărea trecutului ca o țetate nevedută și neînțelesă.

Și unul și altul au avut același țel, aceeași idee sublimă: neatărnarea patriei lor! Amândoi sînt eroi, însă Stefan un eroi mai local, un eroi moldovan, când Decebal este eroul lumii!

În vîlmășagul secolelor trecute nu e rar de a vedea unele staturi mici sustinëndu-se și mărindu-se chîr prin ajutorul politiceii. Ast-fel Stefan amenințat din tôte părțile de ördele selbatice ale tătariilor și de nenumeratele fiare asiatiche, ce năvăliseră în Europa la glasul lui Mahomed II și al lui Baiađid, poreclit *Fulger*; atacat fără răgađ de Leși și de Unguri sub prețes de öre-cari drepturi fictive, Stefan, țic, se opuse dușmanilor când cu puterea, când cu dibăcia unei ingenioze diplomații. El se uni cu Leși, ca să bată pre Unguri, cu Unguri, ca să alunge pre Leși, și cu amîndoa aceste nömuri, ca să resiste Turcilor.

Intelept, viteđ, neadormit, el isbni a face dintr-o țără de păstori o țără de reboinicii spăimăntători, și cu singurele lui mijloce el fulgeră pe Baiađid *Fulgerul*, combătu cu succes pre Matias Corvinul, smulgëndu-i o parte din Ardeal, mătura Leși de pe pămîntul românesc, luănd Podoșia și Pocția și puse stăpînire pe șesurile göle ale Bugiacului și chîr pe o parte din câmpiile Valabiei (Țerei-Romănescii).

În mijlocul tăcerii de mörte, în care lumea era cufundată pe timpul lui August, se vede ridicându-se de o dată în fața imperiului Român un om nou și un popor nou, pre care vechi cetățeni ai Romei îi numia barbari.

Însă șeful barbar se numesce Decebal; el are o inimă, ce ar putea cuprinde lumea întregă; el se spriginesce cu mândria pe arcu libertății. Poporele staü în mirare cu ochi țințiți asupra acestui barbar, care se mesură cu August imperatul, găsindu-se de o potrivă cu densusl, și care umileșce Roma silind-o să i plătescă tribut. Domițian Dacicul, Particul, etc., seacă comorile seale ca să cumpere pacea de la Decebal, însă Decebal știție puternic colosul roman fără a l putea resturna; el combate cu ncfnetare influința romană, mărirea romană, domnirea romană, și în fine cade glorios sub brațul divului Traian.

Mörtea lui este ultimul sacrificiu, ce l face poporului seü; el se ucide pe ruinele patriei seale!

Decebal e ca stelele acelea căletöre, ce se dăresc pe cer fără a se sci de unde vin și unde

se duc. Necunoscuți pe lume, el și poporul se, pînă în momentul când începu lupta cu Roma, ei dispar în curând și abia numele lor rămâne în unele pagini de ale lui Tacit.

Stefan și Decebal au fost oameni de aceia cari nu au nici stremoși nici mosteni.

Decebal mort, Dacia cade, fecioră încă, în trista condiție de provincie depărtată. Stefan coborît în mormânt, Moldova, pre care el o ridicase la culme, se întuneacă încet încet, perde rangul se, drepturile se, hotarele se, cele vechi și nu mai conservă de cât numele se și suvenirile Domnului Stefan.

Remarcabilă asemenare de destinuri ale țerei, la două epoci atât de depărtate, după mărtea acestor doi oameni!

Stefan și Decebal au lăsat testamenturi patriotice. Testamentul lui Decebal a fost mărtea lui! . . . Stefan, prevedînd sôrtea ce amenință patria sa, a dictat cu limbă de mărtea povășuirii isvorite din durerea inimii și din luciditatea cugetărei celei mă înalte.

Dupe un-spre-zece secole, Stefan a ridicat spada sângeră, care căduse din mărtea lui Decebal. Cine ôre va fi chîmăat a ridica spada purtată cu atăta glorie de Stefan cel Mare!

Și când? . . . . .

REVEDEREA

Te mă veduși în sine, o dulcea mea iubită,
După atătea zile de lacrimi și de dor.
Și aș! ca altă dată simt inima mă zdrobită
Că bate cu înfocare de un nebu amor.

Cum am plecat din țără, asemenea viu încă,
Cu fruntea oșlită, cu sufletul arđînd,
Cu sinul plin de tine ca de o negră stâncă,
Cu genele de lacrimi amare tremurând.

Nu ride, — căci voit-am să scerg a ta figură
Din mîntea mă unde'f scrisă 'n caractere de foc, —
Dar n'am putut, căci tôte din splendidă natură
Te amintău, o crudo, ori când și 'n ori-ce loc.

Zefiul primăverei imi amînta suflarea 'f!,
A dimineței roă amăgitoru 'f! plns,
Seniul aurorei imi amînta cătarea 'f!,
Când ochiul te d'amoral trecut era aprins.

Ori unde m'au dus pași, ori unde 'm am dus dorul,
Pe tine, tot pe tine te-avem în ochi mei
Și cu florul morței imi încăldem amorul,
Femece fără suflet, privind în ochi tel!

Gr. H. Graudea.

NOA MUSĂ

Alte timpuri, alte muse! și într'acastă
vărsta de aramă, nimica nu'm frămăntă
sinul, nimica nu me împinge la lupta cău-
tăcelor, de cât când te ved ținend sabia și

cumpena, o Temis! și când te aud îndem-
nând popôrele la plăngeri și pe regi la in-
telepețune.

Umland.

MĂRGĂRITARE

Nu sint de cât o frunză din arborul vie-
ței care eteru infrunđese. Consolă-te, o
sufletul me, căci tulpina ta va rămănea
când vântul te va lua.

*

Un des frunzar umbresce arborul vieței
mele. — O vânt al tóunnei! vin-o, și, scu-
turând frunđe, lasă printre ramurile lui
să lucăscă o rață a cerului. Ruckert.

EDUCAȚIA POPORULUI

Cel mă bun guvernăment e a-
cela care învață pe omeni a se
governa de sine-le. ГОРЬИЕ

A pune educația poporului în numărul garan-
țiilor publice e lucru noș în Franția; noș nu
suatem dedați cu sufragiul universal. Dar în
America, într'o țără unde Democrația este su-
verană, s'a vedut de mult că acesta era pentru
republică o chestie de viață sa de mărtea. Cea
re Americani au făcut pentru educație întrece cu
mult tóte ceea ce s'a încercat pe rechiul continent.

Convinși că nu e libertate putincioasă de cât
atunci când cetățenul scie să și regulede însuși
viața lui politică și civilă, Americani au făcut
pretutinderi școli de diferite grade cari per-
mit celui mă sărac individ a lua o instrucție so-
lidă și variată. De la cinci pînă la cinci-spre-zece
ani, tot Americanul pôte înveța să cităscă, să
scrie, să calculede, să desinede. Îl învătă geome-
tria și geografia, îi daș noșii usuale de fisică, as-
tronomie, istoria naturală, fiziologia și higiena.
Îl desvolteq corpul prin gimnastică, îl formeq
la viața civilă deprindendu'l a recita, a decla-
ma, a cănta. Nu se tem a'f vorbi de morală și
de politică, și din copilăria lui îl deprind a res-
pecta Constituția și a tubi libertatea. Dacă,
după acastă educație primară, junele se simte
cu dispoșiți pentru studii mă solide, el afă
școli înalte unde în curs de trei saș patru ani
il fuveț algebra, trigonometria și aplicațiile
sele, ținerea registrelor, economia politică,
limba francesă, geologia, himia, etc. În două cu-

vinte, nu e știință pe care el să n'o pótă înveța.

Tóte aceste scóli sunt cu totul gratuite; adică, comuna căpușește pînă și cărțile, hárția și condeile. Nu cer părintelui de familie de cât persóna fiului său.

Înfățișând atât de mari folóse unui popor care de timpuriu a înțeles că studiul întărește tóte facultățile nóstre și că știința e adevărata putere, Americani au dobîndit rezultate admirabile. În Masașuzet, de exemplu, trei sferturi din copii de la cincî pînă la cincî-spre-șapte ani, frecventează scólile publice; adăogați apoi numărul acelor cari urmez în scólile particulare sau cari înveț în casă, și veți înțelege că în noa Engliteră nimic nu e mai rar de cât un cetățen care nu știe să citescă. Instrucția este regula, ignoranța este excepția.

Gratuitatea și eselența educației publice a fost resoltat în Statele-Unite o cestiune care ne turbură astă-zi. Legea póte ea decide ca educația să fie obligatóre? La prima vedere nimeni nu se îndoesece. Cu care drept un părinte póte ține copii sei în ignoranță, făcendu-i bruti, periculoși, când comuna se însărcină cu cheltúțele învățămîntului? Societatea n'are ea un interes considerabil ca cel mai sărac cetățen să și cunoască datoriile și drepturile lui și să tragă din facultățile lui tot folosul putincios? În asemenea cas, interesul societăței nu justifică o intervenire bine-voitoare, care, fără să lovescă pe părinte, proteje pe copil? Principul imi pare drept, dar în execuție câte dificultăți și arbitrarități! La Paris și în orașele mari mesura va reuși póte; dar la țéră, unde adesea comuna este formată de case răspândite în departe, unde mama are trebuință de copii sei în lunile de vară și nu cutédă tot-d'a-una a'í lăsa să iésă iérna, unde salahorul n'are de cât brațele lui pentru a căștiga un salariu neîndestulător, ce va face judecătorul când îi va țiri înaintea lui pe un om al cărui tot delictul este miseria? Dacă pedepsește pe tată, isbesce familia, face din educație o stafie; dacă esită, legea nu este de cât o amerințare nefolositoare. Soluția americană imi pare tot de odată mai eficace și mai democratică. Mai eficace, căci, prin dulceta și atragerea sa, ajunge la un rezultat unde constrângerea nu va putea să ajungă, și sigur că nu

va putea să'l intrécă; mai democratică, căci ea nu atinge nici libertatea cetățenului, nici autoritatea părintelui de familie, și această atingere, e tot-d'a-una delicată și de reu exemplu, ori cât de bună să fie intenția (1).

Cu o educație atât de forte și atât de răspândită, se înțelege cum America se guvernă democraticese și nu se teme de sufragiul universal. Dar ce cost scólile acestea atât de bine ținute? Fórte scump: un dolar sau cincî franci de locuitor.

Acéta pentru Francia ar fi un buget de două sute milióne, fără a vorbi de licee și facultăți. La Paris numai ar fi o cheltuală de opt milióne și jumetate. Parisul, care se crede liberal, consacră educației două milióne și jumetate; nu e nici sfertul din ceea ce s'a făcut în America. Iécă unde trebuie să venim: cu acest preț vom scóte poporul din ignoranța ereditară și vom face o nație de cetățeni. Fără îndoială sacrificiul este considerabil; dar dacă vrem ca sufragiul universal să fie o bine-facere și nu o amenințare perpetuă, nu ne este permis a esita. Apoi nu va fi o chiltuală stérpă; exemplul Statelor-Unite dovedesece că, într'o țéră liberă, producția agricolă și industrială urmезд după progresul educației. Nu puteți îmbunătăți pe lucrători fără a nu îmbunătăți și îmúlți lucrurile lui; societatea căștigă tot ceea ce căștigă individul.

Dacă financiari, îmbulbați de ideile trecutului, se înspălmînt d'o sarcină atât de grea, și declar că Francia nu e în stare a o susține, atunci îi rog să considere budgetul de Resbel și marină, și îi întreb dacă, într'o țéră unde a patra parte din locuitorii nu sunt în stare a și subscri

(1) Acestea pot fi pentru Francia, unde convingerea poporului despre folosul instrucției mulțameace îndestul societatea, unde ar fi de prisos constrângerea când e buna voință. La noi însă e cu totul alt-fel. La noi avem a ne lupta cu prejudițiile orbe ale poporului, prejudiții nutrite și înrădăcinate de fi pecatului. A căta prin instrucția liberă să învingem, să nimicim aceste prejudiții, am avea trebuință de o luptă seculară. Instrucția obligatóre ne scapă de această luptă. Avem trebuință de densa pînă când rezultatele ei cele bune vor convinge poporul. În mâna guvernului stă însă a înlătura rezultatele rele prin instrumentele cu cari va pune în faptă această lege neapérată pentru noi. Instrucția póte fi obligatore numai atata timp cât vor esista prejudițiile sau tendințele contra ei. Încetând acestea, ea va fi liberă și legea de astă-zi va cădea de sine.

numele, esto o proporție rezonabilă între cinci sute milioane ce cheltuim în fie-care an pentru armatele noastre de uscat și apă și săraca milă de două-șeci milioane ce aruncăm scolilor noastre? Popóarele moderne trăesc ele pentru pace sau pentru resbel? Forța sau industria e astă-đi regina lumef? Puterea unei nații nu este în travaliul și energia cetățenilor mai mult de cât în cifrele armatei se? Într'o țără liberă, budgetul cel mare e acela al școlilor, pentru că acesta o budgetul avuției și civilizației. Pe cât timp nu vom simți acest adevăr, nu vom înțelege nimic din noul spirit care duce societățile cristiane către un viitor mai bun : ne vom tiri în *șagașul* evului mediu, și vom perfecționa mereu arta de a ne ucide. Nu vom fi, roșesc d'a spune, de cât nisce barbari ingenioși.

Educația nu este de cât o pregătire pentru viață; ea deschide spiritul, ea nu'l umple. Nu e destul a instrui pe copil, trebuie ca, la esirea din școlă, fie-care ți să 'l dea o noă lesție, trebuie un învățământ perpetual pentru omul cristian, muncitor, cetățen. Iacă nemărginitul serviciu ce dă gratuit societăței, bisericile, școlile, bibliotecile populare, cursurile publice, reuniunile publice și acele miș de asociații cari în țările libere, țin mereu în deșeptare, religia, știința și opinia. Aci putem dice că asociația este o libertate politică nu mai puțin de cât o libertate socială, libertate cu atât mai prețioasă cu cât ea combate mereu ignoranța și relele pasi. Ea duce lumina pînă și în acele miserabile bordete unde ferbe jalsua și ură, ea înăbușese revoluțiile în vatra lor.

Se vede care este rolul educației, acelaș cu al politicei. Când nu se pune preț vorbelor, când nu se pune fericirea unei țări în forme seci, contra-greutăți și ecuilibre, se vede îndată că toate instituțiile libere n'aș de cât un sigur obiect, acela d'a aduce acordul sentimentelor și voințelor între cetățeni, acela d'a face din guvernământ organul unei societăți oneste, industrioasă, luminată și pacifică. Pentru a ajunge aci nu e de cât un mijloc, tot atât de vechiu cât și lumea, acela d'ași lua misia pentru a face să domnescă adevărul în toate spiritele și dreptatea în toate inimile.

Ed. Laboulaye, dela Institut.

INĂLȚIMEI SELE IMPERIALE PRINCIPELUI NAPOLEON

Când ca un splendid balaur,
Scinteind de foc și aur,
De un curcubeu încins,
Vasul mândru a atins
România noastră jună
Și 'l aduse scirea bună :
Napoleon a venit! —
Principe, d'ai fi țintit
Ochi către locul unde
Emul în azur s'ascunde,
Tu atunci ai fi țărit
Pe un pisc din nori eșit
Stând o candidă vergină
Cu diadem de regiună,
Ca un farmec strelucind,
Către Tine drag ochind.
O divină formosețe,
O suavă tinerete,
Peru 'l ca un meteor
Fluturând în vent negor,
Sabia ce 'n mână ține
Și cintura 'l de rubine :
Ochi 'l ar fi încântat
Și de ea ai fi 'ntrebat.
România iuspirată
'l ar fi dat respuns îndată
Șa Ardélului popor
'r fi acamat în cor :
« Principe, ea e ca mine
Sora piștilor latine
Fii seș sunt frați Teș
Veș, citescce 'n ochi aș !
Ușătura cea semetă
Și statura cea maretă
Spun că 'l fiică de Cesar.
Vai ! dar suferă amar
Căci vor Greci a 'l repune
Limbă, datine strebune,
Prin infame uneltiri
Și cumplite prigoniri ! »
Macedonia spre Tine
Strigă dară cu suspine :
Ram al noilor Cesar !
Pe a vechilor Cesar
Fică, 'n dor nu o uita.
Îi întinde mâna Ta,
Mâna Ta cea protectore.
Ast-fel înflorind la sora
Liberă, ea tot mereu
Va goști numele Teș !

12 Iuniu 1868.

Grigorie H. Grandea

EMIRI, POEMĂ ORIENTALĂ

AMICULUI MEU MEHMET SAID

Selim nu are pace, o grige îl apasă
Și fruntea încrețită pe mână 'l se lasă.
Sunt anș de când nu scie nimic de Abdalab,
Nici dacă mai trăsece, și cât de mult îi pasă !
Fideli în amicie sunt și loș Alah.
« E mort acuma pôte ! » Emirul se gândece
Și 'l pare că aude cum ciprul se gelesce,
Suflat de vântul nopței, pe tristul lui mormânt.

Așa ziua și noaptea gindirea îl trudește,
Dar fără să pronunțe nici cel mai mic cuvânt.

• Efraime, îndată s'alegî din berghelie
Doi cai cari să fugă ca neagra vijălie ;
Dă'mî lancea, carabina și fataganul meu.
Cu tine voîu strebate Arabia pustie. »
Așa vorbi emirul Selim cu sclavul său.
Se înclină Efraim și împlini îndată.
La scară doi cai negri cu cămașă iritată,
Cu nările aprinse, cu aerul de smeci,
Abia îi țîn seîdi. Din narea lor umflată
Pic picături de spumă, din ochi le sar scinteii.

Pe scara cea de marmur în mosaic scobită,
Emirul se arată cu Leila iubită
A cărei cămășă neagră se respira undos,
Iar alba ei figură de lacrimi stropită
Se înclina pe sinul amantului formos.
• Tu pleci, strigă Leila, p'o cale forte lungă!
Ah! pin' te vei întorce, creștii tu c'o să m'ajungă
Viața ce'mî destină Alah p'acest pămînt ?
Al morței așger pare d'acum că mă alungă.
Când vei veni, Selime, dormi-voîu în morănt.

• — Leilo, înecetădă asemenea curinte
De cari me cutrenur! vreî să mă scoți din mînt ?
Tu scii cât te iubesc Selim, amicul tău,
Tu scii a lui iubire cât este de arănt.
La tine se închină ca la Profetul său.
A vieții tele cupă de țile 'î încă plină.
Ascultă filomela ce amoros suspină,
Veți florile grădinei ce dulce înflorește,
Întrebă și'ti vor spune că morțea se înclină
Și cruță pe amanți ce sincer se iubesc. »

O sărutare 'î dăte, iar Leila tresare,
Pălîndu-se ca rosa d'arsițele solare.
Un semn făcu emirul, și lute o'nconglor
Un cărd de sclave negre, goptindu'î fic-care.
Ea, palidă și mută, se lasă 'n voca lor,
De o sudore rece se simte inundată.
Selim oftă și ager încălică îndată,
Efraim îl imită... Iar Leila plîngend
Cu ochi îi urmăde, fugend ca o săgîtată
Cu mautia lor albă, cu lancea scăpărînd.

Se duc, se duc ca vîntul, se duc mureu 'nainte.
Nimic nu 'i obosesc : nici sôrele ferbinte,
Nici valurî nisipose ce trec sub pași lor,
Rostogolind cu ele vipere, osemiute, —
Nici sêrele flămînde, nici vîntul arđeter.
Deșertul o oribil, căci miî de caravane
Sunt viî înmormîntate de foc și uragane.
Ca marea, ca oceanul și marea de nisip
Se umflă și înecă victimele umane,
Iar vînturile răpeșii pe sinu'le le risip.

Tu ai lăsat, Selime, amantă ce t'adoră,
Avere, sclavi o mie, ce gata sunt să moră
Un semn făcend tu numai, și viî să înfrunțeți,
C'un sclav ce te iubesc, deșertul ce omoră. —
De ce? — căci fecă morțea în gîurul teu o veđi.
Sionul și Baglatul ascept să'ti se'ncline
Cu tronul și corôna de aur și rubine ?
Nu, nu. Te duci să aști ce face Abdalah.
Ești îngrigit că pôte el nu se aști bine.
'Nainte dar, 'naiute, o fiu al lui Alah !

Scii însă că ghîlauri aștîud ce faci, vor ride, —
Căci ai vieții tele tu singurul ești gido !
Pentr'un amic pe care nu 'l-ai veđut de ani,
Să te espunî la morțe, lăsand harem și rude,
Acosta nu se vede de cât la musulmanî.
Cu căți-va pași 'nainte, scii tu că te pîndesc
Al morței așger aspru. Murind, ce folosesc? —
Când Abdalah nu scie c'ai vrut în agîtator
Să 'i viî, dar corpu'ti junc de lei se mistuesc,
Iar Leila te-asceptă, te chiamă cu amor.

Tu scii cât te iubesc acosta hurioră
Ce 'n dar Alah t'î dăte, sub forma de fecôră,
Ca să 'î aminte dulce suavul paradis.
Dar tu n'auđi nimica. Ca vîntul care sbôră
Tu urmăresci, nebune, icona unui vis !...
Mugesc uraganul și setea îi usucă,
Nici o sorginte n'afu și țile 'ntregi de ducă !
De șapte ori se stinse a țilei stea de foc,
De șapte ori o noapte arđinte îi apucă,
Și nicăirea n'afu d'adăpostire loc.

Un leu turbat de fôme în calea lor răgesce,
Dar glonțul carabinei de morțe îl rănesce ;
De șerpe ce infectă oribilul deșert,
De lănci și fatagane zdrobit, se svercolesc.
Obstacolele însă sunt tôte îndeșert.
Un palmier în fine la orison se vede.
Dar pôte că e tromba, căci un putem a crede
În existența plantei p'un țerm dogoritor.
Iar când nu se încelă, ce lute se răpede,
La umbra lui s'ajungă, pribegul căletor !

Acî e umbră, ierbă și o sorginte lioă
Într'un basin de marmur se vîrsă cristalînă.
Repaosul invită pe ambi căletori.
Descalec și gust somnul în umbră la tulpînă,
Iar cai s'adăp singuri, nichîez adese ori,
Pasc ierbă aromată. Când forțele 'ntremato
Le simt, se scol, încalce și iar câmpii uscate,
Vergine de verdetă, 'nainte le apar.
În țiar cât ochiul vede, bat vînturi înfocate,
Umfland nisipu'n valurî și vijîind amar.

În valca renumită prin rara formosețe,
Pe care-o scaldă Tigrul cu apele lui crețe,

Bagdatul se resfață bogat și răpitor.
Ca o mirasă mândră de dulcea tinerețe,
Cetatea se îmbată de sôre și amor.
Cât de senin e cerul! Cum miș de minarele
Despic azurul splendid! Cum miș de rondurele
Rad luciul albastru de zefir încrêțit!
Aci odinioară se înălțau acele
Minuni pe cari timpul fugos le-a nimicit.

Aci după deluviu avură muritori
Idea să ridice un turn, să'ntrêcă nori,
Să trecă atmosfera, s'ajungă pîn' la cer,
Eternul lor refugiu. Dar turnul, autori,
S'au risipit ca fumul albastrului eter.
Antica Babilonă, splendidele palate,
Grădinele suave în aer suspendate
Și al Semiramidei giganticul mormânt,
Ce s'au făcut? Perit-au, de secolii spulberate,
Ca tot ce face omul p'acest etern pămênt.

Din faptele umane nimic numai există;
Dar suvenirul încă la secolii tot resistă;
El singur ne resbună luptând a fi etern!
Cum mincea el ne umple, când trecem în revistă
Cetăți, popore, lucruri ce secolii conștientă
Vedeți Natura însă: Ea este încă jună.
Aci a fost Edenul, familia strebană
Aci vedeți lumina. Câți secolii au trecut
D'atuncea fără numer, și din acea cântec
Ce Dumnezeu 'i-a dat-o nimica n'a pierdut!

Aprôpe de cetate, p'un dël al cărui nume
Indică a fi locul cel mai formos din lume,
E în ruini seraful unui bogat emir.
Grădina lui își scaldă piclôrele în spume,
Căci Tigrul o încinge ca un formos safir.
Aci Selim și sclavul descalec la o porță
Ce cade în ruină și care supraporță
Doi lei cionțiți de mâna vre unui trecător.
Vederea lor le spune a lui Abdalah sôrtă:
E mort! și căletoi simț un fatal fior.

Selim nu are forță ca pragul să pășiască,
Ruina porți'i spune ce are să'nălînască.
El scie-aceste locuri. Aci au petrecut
Juncetea lor întrôg... și adî să le priviască
Vali fără de amicul pe care 'l-a pierdut!
Spre un platan se ducă și de a lui tulpină
Se reșimă și vede, scaldate în lumină,
Cetatea, câmpi, Tigrul, și tôte îi deșcept
Un stol de suvenire din viața lor senină.
Durerea și tristețea 'i se svêrcolec în pept.

Colo este câmpia pe care altă dată
Ei incurau îngari cu cōma resșirată
Și răpeșu giretul cum nimeni nu putca.
De vale curge riul în albia lui lată:

Pe undele'i albastre de câte ori plută,
Când discul lunel pline se lêngănă pe valuri
Și sunete volôse s'aud mereu pe maluri,
Când zefrul adie prin papură jucând,
Când pelicanul strigă și dolcele cavaluri
Pe lângă foc la tître s'aud mereu sunând.

Aci e și platanul l'a căruia tulpină
Se ascundeu de sôre, și adierea lină,
De fiori înbălsămită, îi mângăia ușor.
Aci, privind cetatea scaldată de lumină,
Ei își făcêu proiecte mari pentru viitor.
Un colț măcar nu este din tot ce 'l înconglora
Care să nu 'i aștipe durerea ce'l omoră;
Ori încotro se uită, el vede-un suvenir!
Când sôrele mai dulce spre orison coboră,
Din reverie simule Efrain pe emir.

Dar ce 'i isbi vederea de tresări tudată?
Un om cu pași lănceși, cu fruntea înclinată,
Cu un tolag în mână, înainta încet.
În sôrea bărbăției figura îl arată;
Dar fruntea 'i încrêțită și pași seși aret
C'a înfruntat durerea ce nu se pôte spune,
Durerea care face pe omul cel mai jun
Înbătănit să pară. Selim pași spre el
Dar murginul strigă căci sôrele apune,
Și omul în genuchie ca ori care fidel.

Finindu și rugăcuncea, se scôlă și pășese...
S'apropie... Veșându'l... Selim incremenesce...
E Abdalah emirul, amicul seși iubit?
Sau este a lui umbră ce încă rătăcesce
P'aceste dalbe locuri în cari a trăit?...
•Amicul meș!• strigară emiri de odată,
Strângându-se în brațe. •Ah! bine cuvântată
Acetă și să fie!• Selim strigă plângend.
Iar Abdalah cu vocea de lacrimi 'necată,
Privindu'l cu iubire, îi dîse suspinând:

•De mai trăesc, Seliime, nu este pentru mine, —
Căci sint sătul de zile — ci numai pentru tine:
Doriam odată încă să ved p'amicul meș!
Acum a mea dorință s'a împlinit, veși bine,
Și pot să mor în pace, scind că brațul teș
Îmi va săpa mormântul, eterna locuință.
Al vieței mele sôre s'a stins, și nu 'i puțință
Din nou să se arate. E timpul ca să mor!
Ce să mai fac tu lume, eș care n'am credință
Că timpul va învinge fatalul meș amor?•

Apoi tăcu și plânse. Selim ținu tăcerea.
Tăcerea 'i ca balsamul la ori-ce grea durere.
Vederea lui îl umple de un cumplit amar.
El 'și-ar fi dat vieța d'ar fi avut putere,
Pe Abdalah să cruțe d'a bea acest pahar.
Ca două triste umbre, eș în serafu intrară:

Aspectul lui le face durerea mai amară,
Coloanle-nurite cad toate la pământ,
Potecele de marmură încep ca să dispară,
Și poate tot tăcere adîncă de morment.

Fontăne și bazine de apă sunt secate;
Statuele prin ierbură zac rupte, semămate,
Și liliaci numai strebat acest seraif,
Ce resuna odată de cântece 'nfocate,
De bucurii voioase ca țilele din Maif.
Ce s'au făcut fugari cu frăue aurite,
Acele mândre sclave ca rose înflorite
Ce desmerdau eterul cu cântece d'amori?
Viața, bucuria, d'aci sunt fugărite,
Un sclav măcar nu ese acum 'naintea lor!

Trecînd prin tot seraiful, drept la harem îl duce.
Dar Abdalah cînd intră, figura lui streluce.
Ce dulci plăceri! I amintă! Ce dulce surenir!
Aci sunt respăndite ce Asia produce
Maif elegant: covore, sofale de Casmir,
Tambure, vase d'aur, arome în bazine,
Și umbra ce invită plăcerile divine,
Repaosului dulce!... farmecător harem!
La locul lor sunt toate, dar albele virgine
Nu mai redați viața acestui drag edem!

Și Abdalah oftă răz vădînd aceste toate.
A'i alina durerea amicului său nu poate,
Căci încă el nu știe ce trăsnet a trecut
P'aceste mîndre louri. Nicî un cuvînt nu scote
Ce ar ținti s'aminte un dureros trecut.
«Amice, el îți dăsc, durerea ta e mare,
Dar nu uita că timpul aduce consolare.
Cînd, îți-a murit părinți, știu cât ai suferit!
Dar ani dulci învinse haina desperare.
Silesea-te de uită, amicului meu Iubit!»

« - Adevărat, Selime, durerea m'ă-a fost mare,
Dar am putut atuncea să nflu consolare
În sinul Oneisei, în blîndul ei amor.
Aș fi în mormînt ea zace, și nu, nu e în stare
Nimic să me console, nu voiu de cât să mor,
Căci o iubiam, Selime, cum niuenea nu crede;
Cum nu-și imaginează de cât cel ce me vede,
• A smulge suveniru'i din inimă'mi nu pot.
Acuma sînt ca mirtul din splendida liveade,
Cînd e lovit de trăsnet și mistuit de tot.

«Amorul ne consolă de ori-ce suferință,
Dar de amorul sincer nimic nu'i cu putință.
Eu nu mai am ce face p'acest deșert pămînt.
Vădîndu-te, amice, am numai o dorință,
E să me puni alături cu dînsa în mormînt.
Dar vin să'i veți mormîntul, d'aci nu e departe,
Nicî chiar d'al ei cadavru nu pot a me despărte,
Căci vrîu în ori-ce oră s'o scald cu plînsul meu.

Vai! pînă din mormîntu'i voiu face și eu parte! »
Și Abdalah pălește din ce în ce mai rău.

Se duc pe o potecă îngustă, ce s'ascunde
Într'un aleiuf de cipri cu umbrele profunde,
Ca geni acestui tăcut și trist palat.
A lunef licărire misterios pătrunde
Prin frunzele clătite de vîntul profumat.
La finele acestui aleiuf, un cerc se face
De sălcii plîngătoare, loc plin de dor și pace,
De paseri și zefire suave vizitat.
Acolo Oneisa înmormîntată zace.
Amantul se înclină, stă mut și nemișcat.

Selim e în picior și sufletu'i suspină.
Tot dîrme în natură, și unda cristalină
A Tigrului s'aude vînd armonios.
În sinul ei se scaldă a ceralui lumină
Și zefiri prin erbă șoptesc misterios.
O cetăț profumată peste câmpie trece,
Azurul e mai dulce și aerul mai rece,
Un cârd de filomele melodioase cînt,
Cîreștile pleiade încep să se aplece
A sîrăta cu lacrimi acest formos pămînt.

«Iniri mult stătura zdrobiți d'a lor durere.
Dar către medul nopți, Selim șopti 'n tăcere:
«În timpul de repaos!... destul amicului meu!»
Iar Abdalah respuse: «Știi tu că n'am putere
Să dorm de cât cu capul pus pe mormîntul meu?
Aici m'ă seraif, în care pot a dice
Că aflu și eu pacea, repaosul ferice,
Căci somnul pentru mine nu e de cât un vis,
Un vis în care cerul, amorului propice,
Me duce lângă dînsa, colo în Paradis.

«Și cât sînt de ferice în visurile mele!
Cum ea'mi alină dorul cu farmecile sele!
Dar scurt ce este viaul! Cînd singur me desciept,
Minutele vieții imi par atât de rele,
Ca cum un foc m'ă arde și mistue în pept.
Dar tu nu ai veștut-o în rari formosețe,
Cu dulcele ei suflet, cu dulcea ei junețe,
Cum desmerda vederea cu farmecile ei,
Cum invocam tot cerul ca p'ia bătrînețe
Cu dulcea Oneisă să trec toți ani mei!

«Ah! de ai ști, Selime, ce hurie formosă
Ascunde acest marmur!... O sortă nemilosă!
Obraji'i dulci și rumeni tenebrele gonău
Ca laupa care arde în noptea negurosă.
Cosițele'i undose pe umeri se jurău
Și negre ca ebeul; un gât ca de gazelă,
Un sîn rotund și dulce ca columba rebelă,
Vestimente subțirele de aur și azur.
Eu care am Iubit-o, simț limba infidelă
Cînd vrea ca să descie divinul ei contur.

•Dar tu nu scii nimica din cele întemplate.
Ascultă dar, Selime, și spune d'am dreptate
S'ascept ca o salvare tăcutu meu morment.
Tu scii că cruciați din țermuri depărtate,
Ca nori de locuste, cădând p'acest pământ,
Schimbară în cenușe tot ce-ai aflat 'nainte.
Tu scii cum Oneisa Iabla p'al ei părinte.
Pe Saladin sultanul de la Erusalim.
Îți volu nara căderea 'î în câte-va cuvinte,
Cădere glorioasă : cum toți o jinduim.

•Dorind ca să'l mai veđă, o conduseiú îndată
Și o lăsaú cu densul... O minte 'ntunecată,
D'a fi sciut ce-ascunde noptosul viitor !
Când am veđut în urmă cetatea 'ncongíurată
De inamici mulțime, misterios fior
'M-a strebătat tot corpul. Și când nici o putință
N'am mai cređut să fie, va! pentru mântuință,
Cu sclavi mei îndată plecaú infuriat,
Să scap pe Oneisa de cruda suferință,
De a cădea în mâna ghiaurului turbat.

•Când ajunseú, Selime, fatala bătălie
De mult se încinsese și ca o vijălie
Din ce în ce mai tare se întindea meru.
Spectacolul acela m'aprinse de mânie,
Și invocând din suflet «Alah ! Profetul meu !»
P'un cal ușor și negru ca trăsneti abor 'nainte.
De patru ori ghiauri'mi aret un pept putinte,
De patru ori îi sfaram și peste denși șhor.
Strebat pină 'n cetate... Dar nu, nu am cuvinte
Să'ți spun acel carnagiú, ce tetru de omor.

•Ori unde arunc ochi, urgia e adâncă.
Aci e un cadavru pe altul, care încă
Cu moțea se mai luptă ; mai colo prunci flămânđi
Sug sinul unor mame, sin rece ca o stâncă ;
Mai colo femei caut prin morți și prin muriuđi :
Un soț sau un părinte, un fiú, amant sau frate ;
Iar altele pălite, de moște speriate,
Prin stradcle umplute de sânge și de morți,
Uimite, cat scăpare spre părțile 'ndesate
De luptă și carnagiú, ale cetăței porți.

•Ghiaurul 'naintéjă, cetatea e coprinsă,
Din patru părți de flacări și vânturi e încinsă.
Cu sclavi mei îndată alerg către palat.
Acolo e sultanul și oștea lui învinsă.
Încerc să mai respingă asilul desperat ;
Me pun cu el alături și dăm loviri de moște
Hainilor ce caut ca în palat să porțe
O mână prădătoare, un braț omorător.
Dar inamici însă din ce în ce cresc forțe,
Și rëndurile noastre cad la pământ și mor.

•Palatul e în flacări. Un țipăt me tredeșee...
E dulcea Oneisă... spre mine năvălese,
Urmată de o cétă haină de impuri.
C'un braț o urc pe calu'mi ce sare, sforșeace,

Cu Yataganul ager restorn p'acei ghiauri
În sângele lor negru. Toți sclavi lângă mine
Se lupt ca leopardi. Imi fac o cale 'n fine
Prin flăcări și moște, și es, urmat d'ai mei,
Afară din cetatea ce cade în ruine,
Cu lancea fumegândă de sânge și scintei.

•A resufla puturăm p'o costă înverđită.
Veđurăm semi-luna de cruce 'nlocuită...
Un sclav aduse scirea că Saladin e mort
Și la morment cu pompa regală, ne-audítă,
Fideli și ghiauri în dolii toți îl port.
Ne mai având ce face p'acele locuri pline
De sânge și cadavre, de dolii și ruine,
Plecaú cu Oneisa și sclavi spre Bagdat.
Dar către murgul sereí, veđuiú că după mine
Ghiauri cu cai ageri gonisă neincetat.

•Veđendu 'î o idee imi strebătu prin minte :
Să imi trimit soția cu câți-va sclavi 'nainte.
Iar eu să 'nfrunt în urmă trufași 'nvingători.
Ideea fuse bună. Dar când luaú aminte,
Puțini mai remăsese din sclavi luptători.
Ca să încep o luptă d'al cărei fatal fine
Erui atut de sigur, ce moște pentru mine !
La călădurăm gonă, ca un giret sburam :
Câmpii, deșerturi, ape, spelunci, păduri, coline,
Abia păreă 'nainte, și'u urmă le lăsam.

•O nopte neguioasă de ochi lor ne-ascunse.
Iar noi gonind fugari prin locuri nepătrunse,
Ajunserăm în fine spre dioá la Baglat.
O dulce bucuriú pe sclave le pătrunse,
Întorși când ne veđură. Dar multe-au lacrimat,
Căci sclavi mei perise mai mult de jumetate,
Și multe inimí fură sdrobite, deperate.
Din cei întorși mulți iară erau cumplit raniți,
Și ranele lor tóte de pulbere 'neárcate.
Cu in, balsam și apă toți fură lecuiți.

•În prea puține zile, toți tóte le uitase.
Amorul Oneisei ce blând me consolase !
Dar într'o dimineță privlam peste câmpii
Verdeța reunită, căci noptea mult ploase,
Și florile cu iarba se însmăltau mai vii.
Alături Oneisa cânta din mandolină.
De câtă fericire simțiam viața plină !
Ah ! pentru ce atunce n'a vrot Alah să mor !
Din brațele ei albe viața mea senină
Ar fi sburat la ceruri ca visul de amor.

•Lumina matinală se reversa volóșă
Pe'ntinsa panoramă ridendă, vaporóșă,
Când ațintind vederea va! către orison,
Veđulú reuind în tropot o cétă numeróșă,
Chiar din învingători anticului Sion.
Chlámaú sub arme sclavi și la eșiú 'nainte,

Tot mai avem credință în brațul meu putinte,
De și puțin la numer eram pe lângă ei.
Gh'auri 'naintară și sorele ardinte
Din armole lor albe scotea meru' scinte!

•Fu crâncenă lovirea și sângele girô
Scâlde câmpia totă ca undele de plôe.
Eu me retrag 'naintea serafului și lupt.
Dar ceta mea e mică, curag'ul mi se moe.
Gh'auri's mulți la numer. Ca Iataganul rupt
Și fumegând de sânge, îl îmbrâncesc în fine.
Ei se retrag, dar unul pășese către mine.
•Emic, c'î mi' țișe, biavura'ți admirăm.
•Nu te lăsăm în pace, dar cerem de la tine
•P'a lui Saladin fică. Pe ea o căutam.

•Gerard, al nostru duce, veșându-o, s'aprinse
•D'amorul ei, și 'ndată cotatea o iuvinse :
•Spera s'o întâlnească, dar tu o ai răpit...
Voi să mai țină, dar vocea'î i se stinse,
Căci c'o lovire capul trufaș 'i-am rețedit.
«O vom lua!» strigară haini de odată,
Și lupta reîncepe mai crâncenă, turbată.
Oh! m'am luptat, Selime! Dar ce am reușit?
Când am veșut că morțea cu degetul m'arătă,
Răgîtu' ca leopardul d'un șerpe neolăcit.

•Din sclavi mei vr'o țece cu inima împetrită
Mai înfruntau gh'auri cu fruntea oțelită.
Îi las luptând la poartă și intru în harem.
Așa'de pe Oneisa palidă, despletită,
Dar ca o hurioră pincă din Edem.
•Gh'aurii vor răpi-o!» strigătu' cu desperare,
Și fără să las timpul s'alina-a mea turbare
Formos'ii sîn ca criuul cu lancea 'l petrunder.
Scăldată 'n sânge, cado; muriud o sărutare
Îmi cere, dar de groză! figura îmi ascund!

•Când sclavi toți cădură, luptându-se la poartă,
Gh'auri năvăliră, dar val! o aflu mōrtă.
Vor să 'î ridice corpul, dar ca un leu turbat
Îi fugăresc din locul persocut de sōrtă.
Oh! pentru ce atuncea, o mōrte m'ai cruștat!
În van cădeu sub lancea'mîi de sânge fumegândă,
În van ca o leocă turbată și flămēndă
Me aruncam într'ēnșii; nicî unul n'a voit
Viața să'mi repună. Cu fruntea sângerândă
Reintru în seraful de morți acoperit!..

•Selime, de atuncea eu n'am mai avut pace.
Cu bunurile vieței ne mai avēnd ce face
Am împărțit averea la sclavi ce-au scăpat,
Oprind seraful numai în care dēnsa țăce,
Și unde voiū, Selime, să fii tmormentat!
Apoi tăcu, iar luna după un nor s'ascunde,
Ah! pōte că durerea'î pe ea ch'iar o petrunse,
Ea care 'n el veșuse un fericit amant,
Când orele fugōse, de doruri neajune,
Se împleteau cu rose, cu mirt și amarant.

Tăcerea lor fu lungă și pacea din natură
Părea la somn că ch'iamă ori care creatură.
Nu s'aușia în noște pe câmpi aburoși
De cât lătrăud ciacalii, a Tigrului murmură,
Și vântul cum suspina în ciupi neguroși.
Selim îl ia de mijloc și în harem îl duse,
Să se reposesse pe o sofă îl puse,
Dar cōbea pe seraful tăcut țipa meru'
Și presimțiri de mōrte în suflet le adusa.
Pe ambi îi coprinse un somn adânc și greū.

Când focal aurorei la orient lucedse,
Selim din somn se scōlă... dar Abdalali lipsese.
Pe Efraim întrebă. Îi spuse c'a eșit
Cu mult 'naintea țilei. Selim îngălbenece :
D'o presimțire crudă-î e sufletul sdrobit.
Strebate tot seraful, îl strigă, nu răspunde
De cât ecoul văfeî; pu'la mōrmēt petrunder :
Acolo îl țăresco pe marmură culcat.
Turbanul lui cel verde figura îl ascunde.
Iuto mai ca mōrmētul e mut și nemășcat.

Figura'î desvelesce : e palidă și rece
Ca statura de marmur... Un lung fior îl trece
Căci Abdalali emirul Bagdatului e mort.
Nimic numai aude din tot ce se petrece :
A lui Selim durere, freneticu-î transport.
Dar ce e mōrțitorul pe a vieței vale?
Ei e ca pelerinul pe o spinōsă cale,
Când uită pe o stâncă vestmētul lui de lut.
O savenire plină de lacrimi și de jale,
Iar el meru' purcede p'un țerm necunoscut!

Selim și cu Efraim mōrmētul îi săpară
Și lângă Oneisa, plângēnd, îl aședără.
Apoi încalce cai și fug din acest loc.
Aci fatalitatea cumplită și amară.
A însemnat puterea'î în litere de foc.
Seraful și acuma se află în ruine.
Vederea lui deșertă intristă pe ori cine.
Păiangenul cu firul se 'ntinde în harem.
Grădinele întinse de lilieci sunt pline
Și val! aceste locuri erău un dalb Edem!

Liegiū, 1866.

Gr. H. Grandea.

Traducem din Anuarul Societăței de Emula-
ție (Bele-Arte) din Liegiū (Belgia).

MEUSA ȘI DANUBIUL

UN POET ROMÂN

•Ori-ce spirit bine veșetor întrevēde într'un
viitor mai mult sau puțin depărtat solidarita-
tea inevitabilă a marelui familii civilizate, soli-

daritate care de mai înainte bucură și consolă toate inimile drepte. » Ast-fel se exprimă Philarete Chasles, prezentând de curând publicului frances, în o traducție elegantă, versificată de autorul cărții, *Brisés d'Orient* de D. Dimitrie Bolintineanu, fost ministru al Instrucției publice la Bucuresci. (1)

« Un accent nou! strigă eminentul critic: ca un murmur scăpat din selbele Macedoniei și din vechile turnuri în ruină cari pădesc Danubiul. O notă nouă amestecându-se cu o grație neprevădută în vasta armonie, în marele concert al inteligenței europene. » Poporul Român vine, prin vocea poezilor sei, să reclame la rândul sei un loc în baucbietul națiilor culte: să priimim cu totă inima pe acești frați depărtați, această literatură care începe și care, « colorată de un reflect grec și oriental, » este cu toate acestea întipărită de o originalitate profundă; să ascultăm aceste accente străine și ôre-cum familiare: căci limba română este ca și a noastră fică a celei latine, armonioasă și virilă, și o secretă afinitate de rasă ne apropie de acei cari o vorbesc.

Cine scie să ne dică ce viitor se rezervă acestei Belgii orientale care se constituă pe țermi de jos al Danubiului! Pentru mai multe titluri ea ne interesă precum interesă și pe Franția. Dar noi o cunoșcem atât de puțin încă! Pentru a nu vorbi de cât din punctul de vedere literar, cine dintre noi a audīt vorbind de venerabilul poet Ion Heliade, care cel d'ânteu, nu sunt încă patru-șeci de ani, a încercat să reguleze idioma stremșilor sei și a reușit? Cine cunosce pe Alesandrescu fabulistul, pe Văcărescu, pe cronicari Mirou Costin și I rechie și pe atâția alți, cu dreptul renumiți la cea-laltă estremeitate a Europei? Și cu toate acestea aflăm acolo o literatură cu o bună alură, eșită în fine din scutece după o lungă copilărie și chlamată fără nici o îndoință la brillante destinate, plină de sevă precum este, inspirată de o credință patriotică a cărei ardore n'a putut s'o răcescă dominația turcă și teribila spadă a lui Damocles a cestiei Orientului!

O nouă stea s'a ridicat pe firmament. Va fi ea de ântefa mării? Timpul ne va spune. D. Grigorie H. Grandea, de origină macedoniană, a publicat la Bucuresci, în 1865, o culegere de poezii intitulată *Miosot*, din care mai toate bucățile, inserate mai ânteu în foi periodice, obținuse în România, în Transilvania și căr în Ungaria cel mai legitim succes. Am citit din laude și traducții pină și în America, pretutinderea unde sunt coloni Români. Noi voim, pină când D. Grandea ne va da o bună traduc-

ție, să prezentăm câte-va extracte lectorilor nostri și să resumăm analiza detaliată ce ne-a dat D. Flugel de la Cincinnati (America, Statele-Unite). Dar acesta va fi pentru altă-dată; astă-și ne place mai bine să profităm limpede de fortuna cea bună care ne cade sub mână. D. Grandea a venit să visețe libera noastră Belgie (1) și aspectul poporațiilor noastre inflorende și fericite l'a sedus, aspectul Liegiului mai cu sémă l'a escitat entuziasmul. El a binevoit să ne autorisețe a da la lumină o bucată de versuri în care celebră scumpa noastră cetate și formosul ei fluviu. Accentele acestor versuri vor dice mai mult de cât comentariile noastre.

Să nu cerem D-lui Grandea o mare exactitudine istorică în alusiile sele; să nu pretindem turnuri prea academice de la traducția ce a binevoit să facă ênsu-și; ci să-i mulțumim vii, fără rezervă, de mărturisirea de simpatie sinceră ce ne oferă, și să respirăm cu deliciu parfumul oriental care se esală din versurile sele. Din netericire versia francesă nu pôte să aibă efectul ritmului și al prosodiei, atât de simțibil în poesia originală ca și în compozițiile celor vechi. Ne vor mulțumi, pentru compensație, că am reprodus în fața traducției textul D-lui Grandea. Are prea mult preț întensul pentru a remănea ascuns în arhivele *Societății de Emulație*, și amatori de limbistica comparată vor fi încântați d'a avea sub mână un specimen de idioma Daco-Romană care este pe cale d'a deveni una din cele mai formose limbi literare ale Europei.

Alphonse Le Roy
Profesor la Universitate, Membru
al Institutului, &c.

MEUSA LA LIEGIU

I

A! Iecă-me pe culmea ce vales o domină,
În purpură se stinge a țilei stea divină.
Acuma ved cetatea cu turnurile ei
Și Meusa întinsă cum scapără scintei.
Ah! cât de mult îmi place această panoramă
Întinsă și formosă! De câte ori me chiamă
S'admir ast amățetru cu splendide colori
Ce farmecă vederea la mi de căletori!

II

Meusă azurie, curgî veselă spre mare,
Căci țermurile tele sunt demne d'admiraie.

(1) Acum D. Grandea trece probele pentru obținerea gradului academic de doctor în litere și filosofie, la Universitatea noastră.

Dar gloria de care superbă strelucesc,
Sunt fii tei eroici. Tu poți să te fălesc,
Căci care fluviu scaldă un liber țerm ca tine?..
Ce murmură tu acestor câmpii întinse, pline
De avuții mărețe, când umbrele se scol
Din ale lor morminte și se avânt în stol?

III

Le place să auză șoptind undele tele?
Da, da, căci n'au să aște nis-care-va sciri rele,
Ci lauda și fala acestui brav popor
Ce 'a-l-a creat el singur un splendid viitor.
Tu poți ca să te lauți cu ale lui anale,
Căci pline sunt de sapte eroici, triumfale.
Tu ai veșut voiosă cum Leul Belgian
A spulberat în aer un fioros tiran.

IV

Ah! cât de mult îmi place antica ta cetate
Cu vechia catedrală, cu vechile palate,
Cu fii tei cei ageri, leali și valoroși
Ce n'au ca să rogiască pe lâng' ai lor streșnoși!
Ca roful de albine sburând din floare 'n floare,
Ca să formeze faguri de miere-aromitoare,
Asemenea și fii'ți alerg neincetată
Și fac să prospereze foricele lor stat.

V

Travaliul absorbă pe fie care 'n parte,
Industria, comerțul, știința, bele-arte,
Tot, tot aci prosperă. Ah! cât de mult iubesc
Activitatea rare și demnă să priveșc
După această culme ce valea o domină,
Când Vesper în azurul eterului lumină,
Când ultimele rașe a șilei apuind
Pe 'naltele cupole cad încă scinteind.

VI

O barcă când me p'ortă în sus și jos pe valuri,
Îmi place să contemplan mulțimea de furnaluri
Al căror fum se 'nalță în limpedul eter
Ca fumul de tămăe, rugând pe Cel din cer
Să bine cuvinte de produsele sănțite
Și de sudorea frunței și brațului stropite,
Ferbinte rugă care aduce p'ast pământ
Tot binele de care poporele se 'ncânt.

VII

Dar ceea ce me 'ncântă din tine, o cetate!
E templul ce se scaldă în undele curate.
Într'ensul miș de tineri de tine se fac demni.
Pe sufletul lor mândru tu poți să te resemni.
Vor sci să 'npumne arma, să lupte și să m'oră,
Când vor vedea 'n pericol Iubita țeritoră,

Căci sufletul le arde d'al libertăței dor;
Aș supt din sinul mamei al patriei amor.

VIII

Nu crede ce 'ți vor spune acele spirite-orbe;
Că ori-ce ț'ără mică neapărat s'absorbă
De valorile unui vecin cuceritor!
Nu crede, căci viața ori-căruia popor
Nu este în mulțimea de brațe luptătoare,
Ci 'n sufletul ce arde d'a patriei amore.
Nu marile armate poporele ucid,
Ci lupta intestină, ci viciul perfid.

IX

Dar Iasmele acelea ce, din trecut remase,
Nu vor ca libertăței avântul să îi lase,
Curând vor înțelege ca 'n fața celui Sânt
Poporele sunt toate egale pe pământ,
Și toate de la densul ai dreptul ca în pace
Să 'și regule viața și sorta cum le place.
Trecut-a de mult timpul când un cuceritor
Așa resonă să stingă din viață un popor.

X

Te bucură de viață, o Belgie ferice,
Căci fii'ți demni de tine și cerul 'ți e propice.
Iar tu, o nobil fluviu, Meusă, curgi mereu
Voiosă către Mare, căci Belgianul Leu
Din ziua de când scaldă agilele'ți picioare
În valorile tele senine și ușore,
Viața, libertatea domină p'acest pământ
Iar neștra tiranie se mistue 'n mormânt.

XI

Ah! când al meu Danubiū va fi și el ca tine?
Când ore tirania în undele'ți senine,
Își va afla mormântul? Neincetată suspin
Când cuget la al gîntei Române reu destin.
Ce crudă e viața când nu putem a dice
Că patria iubită e liberă, ferice!
Nimic mai trist pe lume de cât a fi străin
În sinul țerei tele, întru al tei cămin.

XII

Veni-va ore șionă când aculla Română
Va scutura în aer aripa de țerănă,
Și, între Tisa lată și Pontul Easin,
Își va roti ea sborul eroic și divin?
Când ore căți-va tineri munteni, trecând Carpați,
Vor pune focul minei: să scape din jug țrați?
Când va suna suna semnalul de luptă, o popor
Al Belgiei, susține atunci cauza lor!

Gr. H. Grandea.

Iiegiū, Decembrie, 1866.

BIBLIOGRAFIE

Scrierile Domnului D. Bolintineanu :

Anteul an al publicațiunii literare a expirat : în acest an a ieșit : 1-1° o poezie în patru cânturi : *Conrad*, două broșuri pentru patru luni. 2-lea *Mihail Vițelul condamnat la moarte*, dramă, o broșură pentru două luni. 3-lea *Stefan cel Bărbant*, dramă, pentru două luni. 4-lea *Lăpușeni* și *După bătălia de la Călugăreni*, două drame, o broșură pentru două luni. 5-lea *Stefan Gherghe*, dramă istorică, pentru două luni, o broșură, și cu acesta s'a încheiat anul ănteu.

Pe anul al doilea va începe *Traianida*, Epopee națională, precum și șase drame din istoria Românilor. Reșelul lui Traian în Dacia, colonizarea Daciei cu Romanii, este cea mai mare, cea mai glorioasă epocă a nașterii națiunii române. Originea Românilor, latinitatea lor, acea latinitate care s'a păstrat pînă astăzi, care îi păstrează încă ; acea mare origini ce ne-a creat simpatii și drepturi la națiunile latine și care, în ani din urmă, le-a făcut să verse comorile și sângele lor pentru libertățile patriei noastre ; care ne va spijini și mări în viitor dacă ne vom face demni ; acele re-bute mari ale Romanilor în Dacia, acea dorință a originii Românilor în Dacia, sunt mărturie în această Epopee. Dacă autorul acestor întreprinderi auto-latone nu va fi crescut cu deplinătate în întreprinderea sa, în ceea ce privește geniul, care nu se poate câștiga fără joiața eșecului, cel puțin s'a atins corda cea mare a cîntecului național și a introdus în poezia Română o nouă formă, care să aibă în propria natură a poeziei Române și care în nici o altă limbă nu există.

Dramele istorice vor fi șase, în prosă și în versuri.

Aceste drame sunt :

1. Măriaș și moștea lui Mihail. 2. Brancoveni și Cantacozini, două drame, partea I și II. 3. Mihnea care își face boeri. 4. Despot Voală ereticul saș Domnul străin. 5. Post-elnical Constantin Cantacozin. 6. Matră Basarab.

Cele ce se vor abona la *Traianida* și la șase drame istorice, vor primi gratis *Les Brises d'Orient*, poeziile în limba a le D-lui D. Bolintineanu traduse și publicate în versuri franceze la Paris, un volum mare, de mare lus, cu o prefață de D. Philarete Chables profesor la Colegiul Franciei.

Abonamentul pe acest an este trei galbeni. Doritorii pot trimite direct la D. D. Bolintineanu, (Bucureștii Căminata) adresa împreună cu prețul.

MIONOT, poezii de Gr. H. Granda cu o prefață de Georgiu Sion și o analiză critică de Maurice Flugel, se mai află în număr de 22 exemplare la librăria Socce. Prețul unui exemplar este un galben.

I. Iliade Rădulescu :

CURS DE POESIE GENERALĂ

Din acest curs, anunțat de mai înainte, eși de sub tipar volumul I.

Doritorii se vor adresa la librăriile Danilopolu și Ionițe, și însuși la Autorul, piața Episcopiei. Prețul primului volum este 10 lei noi sau o jumătate de napoleon. Căpărătorii își vor lăsa numele înscris și se îndatoroșe a lua și următoarele trei volume. Cărțile nu se pot da desprechiate, iar prețul lor se respunde cu primirea fie căruia volum. Pentru subscripții din capitală ; pentru cei din provincie se trimite valoarea de 20 lei noi sau un napoleon la primirea primului volum, de nu vor fi subscriși la corespondenți Autorului.

PREMIU ABONAȚILOR

Către toamnă vom începe publicarea următoarelor scrieri :

Petru Rareș, roman istoric (1527 de la Crist.)

Mitologia Carpaților, reminiscențele păgânismului în gura poporului nostru.

Barbari, tablouri istorice și legendare de starea Daciei sub Goți, Huni, Gepizi și Avari (secolul al III-lea, al IV-lea și al V-lea de la Cr.)

Epica lui Petru, regele Românilor și Bulgarilor, roman istoric (963 de la Crist.)

Abonați acestei gazete, vor primi ca premiu câte două din aceste scrieri.

Titu Maiorescu :

Trei scrieri însemnate :

I. **Poesia română, cercetare critică**, urmata de o alegere de poezii.

II. **Despre scrierea limbii române.**

III. **Școala lui Burnușiu.**

(Domnul Maiorescu este cel mai bun critic român, atât în materie literară, limbistică, cât și juridică. Recomandăm scrierile D-șale ca unele ce au miza d'ă influința mult asupra inteligenței române. Red.)

Redacția acestui Jurnal recomandă, dintre toate monedele câte cunoștem, ca cel mai bun :

MONETARUL COMPLECT

DE

Tute monedele străine și unitățile de valoare române vechi a căror valoare se cere în lei noi și bani, de la una pînă la una miă continuă și de aci cu minimele, decimile și sutimile de mil pînă la un milion, calculate cu cea mai mare precizie și exactitate.

DE

A. ZANNE (Inglizer.)

Prețul unui exemplar este 1 leu și 10 bani (noi).